

Bundel - Statendagen van 13 mei 2022

- 4.1 Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023
 - Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023
 - Ontwerpbesluit Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023
 - Bijlage 1 Statenvoorstel 30/22 : Perspectiefnota 2023
 - Beantwoording technische vragen over Perspectiefnota 2023
 - Beantwoording aanvullende technische vragen over Perspectiefnota 2023
- 6.2 Ontwerpbesluit Statenvoorstel 30/22 Perspectiefnota 2023
 - Vastgesteld besluit 30/22 Perspectiefnota 2023

Statenvoorstel 30/22 A

Voorgestelde behandeling

Agendavergadering : 11 April 2022

PS-vergadering :

Onderwerp

Perspectiefnota 2023

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051278

PS: 5055307

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

In het kader van de financiële verordening 2020, stellen wij jaarlijks een perspectiefnota op. De perspectiefnota markeert de start van de jaarlijkse Sturings- en Verantwoordingscyclus. Met de perspectiefnota 2023 geven uw Staten richting aan het beleid voor 2023 en verder. Tevens geven wij in de perspectiefnota een actualisatie van het meerjarig financieel beeld. De perspectiefnota is het moment waarop uw Staten provinciebreed richtinggevende uitspraken doet voor de (meerjaren)begroting 2023 en verder.

Op hoofdlijnen zien we een aantal grote ontwikkelingen op Brabant afkomen in de komende jaren. Deze ontwikkelingen zijn in de perspectiefnota nader uitgewerkt:

1. Samen realiseren: Nu op veel thema's beleidskaders zijn vastgesteld of op korte termijn worden vastgesteld, zal de rol van de provincie de komende tijd meer schuiven naar uitvoering geven aan beleid in plaats van beleid maken. Daarnaast zien we steeds intensievere samenwerking met partners in regio's en gebieden om doelen te realiseren. En vraagt de invoering van de Omgevingswet ook van ons dat we steeds meer gaan optreden als één overheid.
2. Grote opgaven, schaarse ruimte: Zowel in het stedelijk als in het landelijk gebied staan we voor behoorlijke uitdagingen, denk hierbij aan de woningbouwopgave, de ontwikkeling van Brainport, energietransitie, herstel van natuur en daaraan verbonden de transitie in de landbouw. Waarbij het vooral van belang is om diverse opgaven te verbinden en integraal te benaderen om tot de beste oplossingen te komen, omdat ruimte schaarse is en er dus keuzes gemaakt zullen moeten worden.
3. Kansen uit het regeerakkoord: Voor de twee bovenstaande ontwikkelingen vinden we veel aansluiting met de ambities die op

Rijksniveau in het regeerakkoord zijn vastgelegd, zoals de drie grote fondsen (een Stikstoffonds, een Klimaat- en transitiefonds en een fonds voor wonen & mobiliteit) en de doorontwikkeling van de mainport status van Brainport. Daarnaast is er ook een aantal aandachtspunten in het akkoord, zoals de verhoogde ambities op gebied van Klimaat.

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051278

PS: 5055307

Bij het schrijven van de perspectiefnota is nog onduidelijk wat de effecten op Brabant zullen zijn van de Oekraïne-oorlog en de sancties tegen Rusland. We kunnen op dit moment niet overzien wat de gevolgen zullen zijn, op korte of langere termijn. Op dit moment stijgen de gas- en brandstofprijzen en is energiearmoede onder Brabanders al een realiteit. Daarnaast zien we tekorten ontstaan aan grondstoffen en materialen, zoals asfalt en staal waardoor prijzen stijgen en productie stagneert. We moeten er derhalve ernstig rekening mee houden dat dit effect heeft op de snelheid waarmee we onze ambities kunnen realiseren, zoals de aanleg van wegen en de bouw van woningen.

Het voorstel

In te stemmen met de perspectiefnota 2023 en deze als opdrachtgevend voor de begroting 2023 beschouwen.

Aanleiding

Als start van de jaarlijkse Sturings- en Verantwoordingscyclus stellen wij jaarlijks een perspectiefnota op. De perspectiefnota bevat de strategische en beleidsmatige koers, als startpunt van de begroting. De perspectiefnota bevat tevens het meerjarig financieel perspectief en financieel kader.

Bevoegdheid

Het vaststellen van de perspectiefnota betreft een bevoegdheid van Provinciale Staten.

Doel

Middels de perspectiefnota geven PS richting aan de verdere invulling van de door de provincie te volgen strategische en beleidsmatige koers. De perspectiefnota markeert de start van de S&V-cyclus en is het moment waarop uw Staten provinciebreed richtinggevende uitspraken doet voor de (meerjaren)begroting 2023 en verder.

Argumenten

1. De perspectiefnota richt zich op een aantal majeure ontwikkelingen
Er is bewust gekozen om de perspectiefnota te concentreren op een aantal majeure ontwikkelingen die mogelijk komende periode om bijstelling van beleid vragen. Tevens zijn en wordt een aantal opgaven uit de Omgevingsvisie uitgewerkt in kaderstellende nota's op basis waarvan Provinciale Staten nader richting kunnen

geven. Deze keuze heeft als consequentie dat de perspectiefnota niet de volle breedte van het provinciaal beleid omvat.

2. De perspectiefnota is beleidsarm, omdat het de laatste perspectiefnota van deze bestuursperiode betreft.

Daarom laat de perspectiefnota ruimte voor nadere invulling van de koers van de provincie voor de coalitie die ontstaat na de verkiezingen. We hebben de Omgevingsvisie en bestaande beleidskaders als uitgangspunt genomen. De focus in de perspectiefnota ligt op thema's waarvan we voorzien dat we er de komende tijd op in moeten spelen.

3. In de perspectiefnota is een actualisatie toegevoegd van het financieel meerjarenperspectief.

In de Perspectiefnota hebben wij het meerjarig financieel perspectief geactualiseerd. Ten opzichte van het bij de begroting gepresenteerde financiële beeld wordt een aantal correcties doorgevoerd en wordt de inkomstenraming opcenten MRB aangepast op basis van de ontwikkeling van aantallen voertuigen en het gewicht daarvan. Dit leidt tot een vrije begrotingsruimte in deze bestuursperiode van € 52 mln (inclusief een knelpuntenbuffer van € 10 mln) en een structurele vrije begrotingsruimte na deze bestuursperiode die oploopt naar ruim € 65 mln per jaar. Hiervan reserveren we € 45 mln per jaar voor de volgende bestuursperiode en ca. € 20 mln per jaar voor 'schoon opleveren'.

Tevens geven wij de stand van zaken weer van de invulling van de geplande bezuinigingen per begrotingsprogramma oplopend naar een bedrag van € 29 mln vanaf 2025.

4. Om de financiële positie van de provincie op termijn gezond te houden, starten we een proces van 'schoon opleveren'.

Voor het proces van 'schoon opleveren' hanteren we de volgende uitgangspunten:

- a. bij de overdracht naar een nieuw bestuur wordt gestreefd naar een minimale structurele vrije begrotingsruimte van € 45 miljoen per jaar, zodat een nieuw bestuur ook nog financiële ruimte heeft om nieuwe ambities te realiseren;
- b. structurele provinciale taken zijn in onze meerjarenbegroting ook structureel gedekt; dat geldt ook voor de voor de uitvoering van deze taken benodigde capaciteit;
- c. de uiterlijk vanaf 2025 te realiseren bezuinigingen op de structurele lasten per begrotingsprogramma zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2023 - 2026;
- d. de in de uitvoeringsagenda's geplande resultaten kunnen worden uitgevoerd binnen het in de meerjarenbegroting vastgestelde uitgavenkader voor het betreffende beleidsterrein. Dit laat onverlet dat in de beleidskaders ambities voor de langere termijn opgenomen kunnen worden, voor de realisatie waarvan nog geen dekking in de meerjarenbegroting beschikbaar is: 'Dromen mag, luchtfietserij niet.'

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051278

PS: 5055307

In deze perspectiefnota presenteren we in het kader van 'schoon opleveren' een afwegingsladder op basis waarvan we een voorstel bij de begroting zullen voorbereiden welke tot nu toe tijdelijk gefinancierde taken we structureel willen voortzetten en van structurele financiële dekking willen voorzien.

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051278

PS: 5055307

5. *Als onderbouwing van de ontwikkelingen die beschreven zijn, is onder andere gebruik gemaakt van de Staat van Brabant. Daar waar mogelijk is de Staat van Brabant bijgewerkt met de meest recente cijfers.*

U kunt kennismaken van de geactualiseerde Staat van Brabant (editie 2022) via [deze link](#). Daarnaast is de Staat van Brabant vanaf eind april 2022 aangevuld met een databank waarin de achterliggende data beschikbaar zijn en diverse data ook op gemeenteniveau en voor andere provincies bekeken kunnen worden.

Kanttekeningen

1. *De perspectiefnota is een momentopname*

De perspectiefnota is opgesteld op het moment dat de coronacrisis achter ons lijkt te liggen. De situatie die ontstaat door de Oekraïne-oorlog en de sancties tegen Rusland is nog erg onzeker. Daarnaast zal het Rijk de plannen uit het Regeerakkoord nader uitwerken. Het is dus mogelijk dat onvoorziene ontwikkelingen ervoor zorgen dat bijstellen nodig is.

Financiën

De actualisatie van het meerjarig financieel perspectief is opgenomen in hoofdstuk 5 van deze perspectiefnota.

Klimaat

In de perspectiefnota wordt in meerdere paragrafen stilgestaan bij klimaat effecten.

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing.

Planning

Bespreking van de Perspectiefnota in de vergadering van Provinciale Staten op 13 mei 2022

Bijlagen

1. Perspectiefnota 2023.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051278

PS: 5055307

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: de heer A.J.H. Merks, amerks@brabant.nl, (06) 51 23 29
98

Opdrachtnemer: mevrouw F. Timmermans, fimmermans@brabant.nl

Ontwerpbesluit 30/22 B

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 13 mei 2022

Onderwerp
Perspectiefnota 2023

Datum
29 maart 2022

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Documentnummer
GS: 5051277
PS: 5055306

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 29 maart 2022, nr. 30/22 A ;

Overwegende dat ;

1. De perspectiefnota de aftrap vormt van de jaarlijkse Sturings- en Verantwoordingscyclus van de provincie Noord-Brabant;
2. Provinciale Staten met de perspectiefnota richting aan de begroting voor het volgend jaar geven.

Besluiten:

1. In te stemmen met de perspectiefnota 2023 en deze als opdrachtgevend voor de begroting 2023 beschouwen.

's-Hertogenbosch, 13 mei 2022

Provinciale Staten voornoemd,

de voorzitter,

de griffier,

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate

Auteur: mevrouw F. Timmermans, fimmermans@brabant.nl, (06) 42 55 07 44

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051277

PS: 5055306

Perspectiefnota 2023

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	De blik vooruit	5
2.1	Het coronavirus als een gegeven	5
2.2	Kansen uit het Regeerakkoord	5
2.3	Kennis laten werken voor Brabant	6
2.4	De samenleving gaat open, maar onzeker perspectief	7
3.	Realiseren: Samen bouwen om Brabant beter en mooier te maken	9
3.1	Samenwerken in de regio	9
3.2	Krachtig uitvoeren	9
3.3	Uitvoeren van de Omgevingswet: een uitdaging om te werken als één overheid	10
3.4	Ontwikkeling van de organisatie	11
4.	Grote opgaven, schaarse ruimte	13
4.1	Uitdagingen in verstedelijking	13
4.2	Uitdagingen in het landelijk gebied	15
5.	Actualisatie financieel meerjarenperspectief	17
5.1	Actueel beeld ontwikkeling vrije begrotingsruimte	18
5.2	Stand van zaken ombuigingen	19
5.3	Stand van zaken beroep op vrije begrotingsruimte deze bestuursperiode	19
5.4	Procesplanning en vertrekpunten 'schoon opleveren'.	19
	Bijlage 1. Stand van zaken invulling bezuinigingstaakstelling per begrotingsprogramma.	21
	Bijlage 2. Afwegingsladder 'schoon opleveren'	24

1. Inleiding

Dit jaar, 2022, is het laatste volledige jaar voor het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant' en het addendum hierop 'Samen bouwen aan de kwaliteit van Brabant'. De meeste doelen en ambities zijn, of worden op korte termijn, vastgelegd in beleidskaders. Dat betekent dat de focus nu en in 2023 meer zal verschuiven naar de uitvoering.

Jaarlijks richten wij met de perspectiefnota onze blik op de toekomst. We duiden de ontwikkelingen die op ons afkomen, zetten deze in een Brabants perspectief en doen suggesties om het bestaande beleid hierop bij te stellen. Met de perspectiefnota vragen we Provinciale Staten richting te geven aan de verdere invulling van de door de provincie te volgen strategische koers. We actualiseren het meerjarig financieel perspectief.

De perspectiefnota is dit jaar beleidsarm, omdat het de laatste perspectiefnota van deze bestuursperiode is. Dit is in het jaar voorafgaand aan de Provinciale verkiezingen in voorgaande bestuursperiodes ook zo het geval geweest en we zetten deze lijn graag voort. Wel zoeken we vanzelfsprekend vanuit ons beleid de verbinding met bijvoorbeeld de kansen voor Brabant die voortkomen uit het nieuwe regeerakkoord. Dat zal ook zeker in 2022 en 2023 al inzet van ons vragen, zodat in de volgende bestuursperiode optimaal gewerkt kan worden aan onze opgaven. Ook blijven we voorlopig in onzekere tijden, zo is bij het schrijven van deze perspectiefnota nog onduidelijk wat de effecten op Brabant zullen zijn van de Oekraïne-oorlog en de sancties tegen Rusland. We kunnen op dit moment niet overzien wat de gevolgen zullen zijn, op korte of langere termijn. Op dit moment stijgen de gas- en brandstofprijzen en is energiearmoede onder Brabanders al een realiteit. Daarnaast zien we tekorten ontstaan aan grondstoffen en materialen, zoals asfalt en staal waardoor prijzen stijgen en productie stagneert. We moeten er daarom ernstig rekening mee houden dat dit effect heeft op de snelheid waarmee we onze ambities kunnen realiseren, zoals de aanleg van wegen en de bouw van woningen.

Deze perspectiefnota bevat niet de volle breedte van ons provinciaal beleid: we beperken ons tot thema's en ontwikkelingen waarvan we voorzien dat ze de komende periode onze opgaven en ambities gaan beïnvloeden. Natuurlijk blijven we ons richten op de volledige breedte van de vijf opgaven uit de Omgevingsvisie, met het vizier op 2030. Met het bestuursakkoord en het addendum hebben wij deze Omgevingsvisie omarmd als overkoepelend en leidende visie, in de volle breedte van ons beleid. We weten waar we naar toe willen: We willen een aantrekkelijk, bereikbaar, concurrerend en duurzaam Brabant zijn. Hiervoor werken we aan een goede omgevingskwaliteit, met prachtige natuurgebieden en toenemende biodiversiteit. We willen onze CO₂-uitstoot verlagen en in 2030 tenminste 50% van onze energie duurzaam opwekken. We ontwikkelen een Brabant dat uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is en een duurzaam landbouw- en voedselsysteem kent. Met de ambitie dat in 2030 iedere Brabander drie gezonde levensjaren extra heeft. Met een excellent en duurzaam woon-, leef- en vestigingsklimaat en een comfortabel, betrouwbaar en multimodaal verkeers- en vervoersysteem. Een levendig Brabant waarin alle bewoners uit alle geledingen van de bevolking zich verbonden voelen met hun omgeving en met elkaar, omdat zij meedenken en meedoen aan de veranderingen in hun omgeving. Met aandacht voor erfgoed en bovendien voldoende cultuur-, sport- en vrijetijdsvoorzieningen in hun nabijheid voor ontmoetingen, ontplooiing, ondersteuning en ontspanning. Een goed draaiende duurzame innovatieve en internationaal concurrerende Brabantse economie is een belangrijke voorwaarde voor het versterken van onze brede welvaart en waarbij wij de economische ontwikkelingen stimuleren die bijdragen aan onze opgaven uit de Omgevingsvisie. Vanuit de gevoelde urgentie werken we ook stevig door aan het veilig en weerbaar maken van Brabant tegen de georganiseerde criminaliteit en ondermijning.

Kortom: we staan voor grote maatschappelijke uitdagingen die nauw met elkaar samenhangen. We kunnen dat niet alleen: voor alle opgaven moeten we samenwerken met andere overheden en onze partners in de geest van onze omgevingsvisie. Daarbij ziet het Rijk ook een andere rol voor gemeenten en provincie; iets wat de komende tijd concreter zal worden. Op sommige thema's zal het Rijk ook een andere rol gaan oppakken. Daarnaast is er in Brabant schaarste aan ruimte en middelen. Niet alles kan én niet alles kan overal. We zullen dus keuzes moeten maken die bepalend zijn voor de toekomst van Brabant.

2. De blik vooruit

De coronacrisis is de afgelopen twee jaar een grote uitdaging geweest voor onze gezondheidszorg, samenleving en economie, maar de weerbaarheid en veerkracht van de Brabanders is sterk. Daarnaast blijft Noord-Brabant de groeimotor van de Nederlandse economie en ligt de groei van de Brabantse woningvoorraad op het hoogste niveau in bijna 25 jaar. Op veel vlakken gaat het goed met onze provincie.

Tegelijkertijd staan we voor flinke uitdagingen. Onze (fysieke) leefomgeving en natuur staan onder druk, het klimaat verandert, de woningnood blijft hoog en de wegen slibben dicht. We hebben daarom hoge ambities, maar moeten ook scherpe keuzes maken. We hebben simpelweg niet de financiële ruimte om alles te doen en hebben bij veel opgaven onze partners nodig. Dat vraagt om slim samenwerken. Die samenwerking zoeken we ook nadrukkelijk met Provinciale Staten, als onderdeel van de open parlementaire samenwerking, zoals genoemd in het laatste bestuursakkoord en addendum op het bestuursakkoord.

2.1 Het coronavirus als een gegeven

Het coronavirus maakt de komende jaren blijvend onderdeel uit van het leven. De discussie is verplaatst van acute crisisbestrijding naar het zoeken van een manier om te leven met het virus onder ons. De Brabander¹ bekommert zich ook weer om andere zaken: de woningmarktproblematiek heeft gezondheidszorg inmiddels verdrongen naar plek twee van grootste uitdagingen. Vanzelfsprekend is dit een momentopname en kan dit zeker gezien de onzekere situatie in de wereld in een volgende meting verschuiven. De impact van de coronacrisis en het persoonlijk leed blijft echter onverminderd groot. De effecten zullen we blijven voelen: niet alleen in de gezondheidszorg, maar ook in het bedrijfsleven, de culturele en vrijetijdsector en op de arbeidsmarkt.

De coronacrisis heeft ook veranderingen in onze samenleving teweeggebracht en ontwikkelingen versneld. Er is meer aandacht voor natuur en het beleven daarvan en voor het belang van een gezondere levensstijl en schonere lucht. Velen van ons hebben kennisgemaakt met plaats- en tijdsafhankelijk werken en dat lijkt een vast onderdeel van het werk te zijn geworden. We zien echter ook dat dit vervaging tussen werk- en privésfeer kan betekenen met de nadelen daarvan. Ook hebben we gezien hoe onzeker arbeidsmarktposities kunnen zijn ten tijde van een gezondheidscrisis. En na aanvankelijke afname van piekbelastingen in het verkeer en files, zijn we inmiddels weer terug op het niveau van voor de coronacrisis. Daarbij is gebleken dat tijdens corona veel minder mensen gebruik maakten van de trein en de bus en het autobezit is toegenomen. We proberen het goede van deze ontwikkelingen te behouden en te consolideren en de negatieve gevolgen te verminderen.

2.2 Kansen uit het Regeerakkoord

In december 2021 is het nieuwe regeerakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' gepresenteerd. Hierin zien we een aantal kansen voor Brabant, maar ook bewegingen die Brabant negatief kunnen raken. We willen deze kansen benutten als deze aansluiten bij onze doelen en ambities, daar ligt voor ons steeds de start bij het maken van afwegingen waarop we wel of niet inzetten.

¹ [Brabantse burgers in beeld 2022](#), PON/Telos.

Opvallend zijn de drie grote transitiefondsen. Het Rijk trekt de komende jaren flink de portemonnee met een Stikstoffonds, een Klimaat- en transitiefonds en een fonds voor wonen & mobiliteit. Op dit moment wordt de wijze van besteding van deze fondsen nog nader uitgewerkt, hierover komt dus de komende tijd meer duidelijkheid. Waarschijnlijk zal eventuele financiering van het Rijk voorzien dienen te worden van decentrale (co)financiering. Ook zal uitvoeringskracht nodig zijn van de regio's om hieraan invulling te geven in de vorm van concrete plannen. Dat zal een uitdaging zijn, omdat gemeenten al signalen afgeven dat er juist een tekort is aan dit soort uitvoeringskracht.

Voor de drie fondsen geldt dat dit thema's zijn die ook ons als provincie raken en waar wij kansen zien. Verder verwachten we dat de doorontwikkeling van de mainportstatus van Brainport in het Regeerakkoord extra kansen biedt voor Brabant. Want deze ambitie sluit aan op de gewenste schaa sprong van de Brainportregio en op de recente oproep vanuit het bedrijfsleven van de Brainportregio om te komen tot een versnelling van de uitvoering, om in te kunnen spelen op de voorziene groei. Daarnaast liggen er kansen rondom verstedelijkingsopgaven, zo reserveert het Rijk een groot budget voor het ontsluiten van nieuwe woningen in verstedelijkingsgebieden. Als Brabant sluiten we hierop aan met het opstellen van verstedelijkingsakkoorden voor de vier stedelijke regio's in onze provincie.

Kansen zien we onder meer in de aangekondigde aanpassingen van de Klimaatwet en het Klimaatfonds. Door nieuw Europees beleid en de ambities van het kabinet liggen de doelen hoger dan die waar het Klimaatakkoord op is gebaseerd en/of worden deze naar voren getrokken. De kansen voor de provincie zijn legio, want het hoofdstuk 'Klimaat' uit het Regeerakkoord raakt vrijwel alle opgaven waar we als provincie aan werken. Het coalitieakkoord vergelijkt de transitie naar een groene economie met het realiseren van de Deltawerken en de verhoogde klimaat-ambitie met een beleidsinzet gericht op 60% broeikasgasreductie, zal ook van ons als provincie het nodige aan ontwikkel- en uitvoeringskracht vragen. Vergelijkbaar zullen de andere grote uitdagingen, zoals die rond landelijk gebied en wonen, een beroep op ons doen.

Met een teruglopend provinciaal uitgavenkader zal het nodig zijn keuzes te maken op welke samenwerking met het Rijk wordt ingezet en op welke niet. Het is niet de bedoeling dat de verdeling van middelen uit incidentele fondsen tot structurele uitgaven bij de provincie leidt. In hoofdstuk 5 gaan we hier verder op in.

We houden een uitgestoken hand naar het Rijk om samen te werken aan de oplossingen voor gezamenlijke uitdagingen. Belangrijk blijft het om bij onze inzet richting Den Haag keuzes te maken vanuit de inhoud, passend bij onze maatschappelijke opgaven en de ambities uit de Omgevingsvisie, het bestuursakkoord en addendum. We zijn daarbij alert op de Rijkstaken waarbij de provincies in beeld komen, zoals bij woningbouwplannen of de mainportstatus van Brainport.

Vanzelfsprekend liggen er naast deze punten uit het regeerakkoord ook kansen bij bestaande regelingen en fondsen vanuit het Rijk en vanuit EU beleid, bijvoorbeeld op gebied van de green deal en digitalisering. Op korte termijn zullen ook nieuwe Europese fondsen worden geopend. Waar dat past bij ons beleid, zullen we hier op inspelen.

2.3 Kennis laten werken voor Brabant

Om goed te kunnen acteren op vraagstukken en te kunnen anticiperen op ontwikkelingen die op ons afkomen, is het belangrijk om over de juiste en betrouwbare kennis te beschikken. Daarvoor hebben we onder andere de [Staat van Brabant](#): een periodieke stand van zaken op de vijf maatschappelijke

opgaven van Noord-Brabant. Daarmee kunnen we een meerjarig beeld schetsen van de ontwikkelingen binnen Brabant. We gaan steeds meer datagedreven te werk, wat waardevol is voor ons beleid en uitvoering.

Samen met onze kennispartners, andere Brabantse overheden, landelijke adviesraden en planbureaus werken we aan een meerjarige Strategische Kennisagenda. Samen formuleren we kennisvragen over de toekomst van Brabant na 2030. Startpunt daarvoor zijn de volgende thema's: demografische ontwikkelingen, de veranderende rol van de overheid, veranderende verhoudingen in de Brabantse samenleving en transities. We gaan samen op zoek naar antwoorden en kennis wordt gedeeld. De antwoorden zijn waardevol voor ons allemaal: het helpt ons om ook voor de langere termijn de juiste keuzes te maken in ons beleid en uitvoering.

Daarnaast blijven digitalisering en daaruit voortvloeiend de mogelijkheden die dit biedt om onze ambities effectiever en efficiënter waar te maken door het benutten van data van groot belang voor onze ontwikkeling in de komende jaren. Kennis en data zijn daarmee (steeds meer) onderdeel van onze aanpak om (complexe) maatschappelijke vraagstukken te ontrafelen en daarmee effectiever te kunnen aanpakken.

2.4 De samenleving gaat open, maar onzeker perspectief

In deze periode waarin we de coronacrisis achter ons lijken te laten, gaat de maatschappij open. Dat is positief, maar brengt ook onzekerheden met zich mee. Tegelijk zien we door de situatie in de Oekraïne nieuwe grote onzekerheden ontstaan, zoals in de inleiding beschreven. Aan de ene kant gaat het zeer goed: vanuit onze ambities uit de Omgevingsvisie investeren we in onderlinge samenhang in de woon- en leefomgeving, in cultuur, in milieu en in natuur en landschap. Daarmee investeren we in feite in een hoge kwaliteit van leven voor de Brabanders, nu en in de toekomst. We investeren dus in de brede welvaart van Brabant. Hoewel de verschillen tussen provincies klein zijn en de stijging minder hoog is dan bij andere provincies, scoren we op de Brede Welvaartsindicator (BWI) boven het landelijk gemiddelde. Daarbij benadrukken we dat het van belang is ook naar de onderliggende cijfers te kijken, want we zien een spreiding in de onderliggende scores. Zo scoort Brabant aspecten rondom leefomgeving op onderdelen minder goed, terwijl we in andere facetten juist boven het gemiddelde uitstijgen. Bovendien beoordelen Brabanders hun eigen gezondheid met een 7,6 (vergelijkbaar met de rest van Nederland).

Daarnaast zien we dat de economie in Nederland vorig jaar groeide met 4,8 procent en de krimp ten gevolge van de coronacrisis daarmee is goedge maakt. De werkloosheid is sinds 2003 niet zo laag geweest en de arbeidsmarkt wordt steeds krappere. Deze krapte op de arbeidsmarkt zal voor Brabant in de komende jaren een behoorlijke uitdaging opleveren. De arbeidsmarktcrapte is inmiddels zo groot dat er een arbeidsmarktinfarct dreigt te ontstaan. In alle sectoren lopen de tekorten op. Het aantrekken, behouden en opleiden van voldoende talent om te kunnen voldoen aan de grote vraag is en blijft een grote uitdaging.

Tegelijkertijd zien we dat veel sectoren zoals winkeliers, de horeca, de evenementenbranche en het culturele veld hard zijn geraakt in de coronacrisis en er nog niet bovenop zijn. De vraag is hoe snel deze sectoren zich kunnen herstellen. Daarnaast hebben we te maken met de hoogste inflatiecijfers sinds 40 jaar. De Nederlandsche Bank verwacht dat de inflatie zeker tot de zomer van volgend jaar hoger dan normaal zal zijn. Vooral energieprijzen en voedselprijzen stijgen hard. Dat is vooral

zorgelijk voor mensen met een smalle beurs, die een groot deel van hun inkomen hieraan kwijt zijn. Dat maakt het economisch perspectief voor velen onzeker. Immers, hoe ontwikkelt of herstelt onze economie zich na het stoppen van de steunpakketten?

Bovendien is het van belang om te blijven inzetten op een toekomstbestendigheid van onze samenleving. Het belang van de energietransitie, klimaatbestendigheid (omgaan met extreem weer) en circulair worden steeds belangrijkere wegingsfactoren voor ontwikkelingen in onze leefomgeving, economie en samenleving.

3. Realiseren: Samen bouwen om Brabant beter en mooier te maken

De grote ontwikkelingen die op Brabant afkomen en onze eigen ambities vragen om een heldere koers en scherpe keuzes. Het betekent ook dat we de stap moeten zetten naar realisatie, met een blik op 2030, om onze ambities tot uitvoering te brengen. Onze focus zal in de komende jaren meer en meer verschuiven naar uitvoeren, omdat onze doelen tot 2030 zijn, of binnenkort worden, uitgewerkt en vastgelegd in beleidskaders. Daarom investeren we de komende jaren in de ontwikkeling van de uitvoeringskracht van onze organisatie, zodat we efficiënt en gebiedsgericht samenhangend kunnen werken aan opgaven. We pakken dit aan door als provincie zelf uit te voeren, regie te nemen op de uitvoering of kennis en kunde te leveren aan partners die werken aan de opgaven waar we voor staan.

3.1 Samenwerken in de regio

Veel van de complexe opgaven en transitieën waar Brabant voor staat zijn dermate complex en regionaal samenhangend dat ze alleen in samenwerking tussen partijen kunnen worden aangepakt. Dat betekent dat we onze beleidskaders vertalen naar concrete doelen in gebieden en regio's en samen met partners aan de slag gaan met de realisatie. Soms gebeurt dat gebiedsgericht, soms thematisch met triple-helix partijen, maar veelal regionaal afgestemd: aansluitend op het aanwezige ecosysteem. Waarbij we als provincie scherpe keuzes maken over welke rol wij oppakken. Niet voor niets heeft regionaal samenwerken tussen overheden en met maatschappelijke partners de afgelopen jaren een grote vlucht genomen. Juist door de maatschappelijke context van opgaven centraal te stellen, kunnen samenhangende en toekomstbestendige oplossingen worden geboden. Binnen Brabant is een hoofdindeling van vier regio's ontstaan waarop overheden, bedrijfsleven en onderwijs gezamenlijk de strategische koers bepalen: Noordoost, Zuidoost, Midden en West.

Deze regionale samenwerking wordt steeds belangrijker, en zal in de toekomst waarschijnlijk alleen maar aan belang toenemen. Dat past ook naadloos bij onze ambities uit de Brabantse Omgevingsvisie: meer samenwerken als één overheid, aansluiten bij aanwezige kansen en energie, en het leveren van maatwerk. We continueren de samenwerking in BrabantStad verband. In samenwerking met de steden herijken we de Stedelijke Agenda, met als doel een agenda te formuleren die complementair is aan de regio's. Daarbij ligt de nadruk op de gezamenlijke stedelijke opgaven.

3.2 Krachtig uitvoeren

In de afgelopen twee jaar zijn burgers negatiever over de overheid geworden en is ook het vertrouwen in de overheid gedaald². Daar is dus werk aan de winkel, ook voor de provincie. We moeten laten zien dat we een betrouwbare overheid en partner zijn, door ons te blijven richten op het realiseren van onze opgaven. Onze beleidsdoelen moeten zichtbaar in Brabant tot uitwerking komen. Dat doen we door in gebieden en regio's projecten uit te voeren en impact te maken. Maar, dat vraagt een andere inzet van de provincie dan voorheen: we maken meer dan ooit de stap van beleid maken naar uitvoeren. Dat vraagt om uitvoeringskracht. Tegelijk gaat het ook hier om keuzes maken: in welke samenwerking hebben we als provincie een rol en waar nemen we bewust niet deel of blijven we op de achtergrond.

2 'Brabantse burgers in beeld 2022', PON/Telos.

Om onze gezamenlijke doelstellingen te kunnen realiseren, dienen alle overheidslagen voldoende uitgerust te zijn in middelen, capaciteit en samenwerkingskracht. Met name bij gemeenten zien wij dat de grenzen bereikt zijn. Zij hebben te kampen met teruglopende middelen en beperkte capaciteit of kwaliteit. In het nog vast te stellen beleidskader Toekomstbestendig bestuur schetsen we hoe wij gemeenten hierin kunnen bijstaan, waarbij versterking van regionale samenwerking een belangrijk aspect is.

We zien verder nog steeds een grote vraag van partners, waaronder gemeenten, om in gebiedsontwikkelingsprojecten en samenwerkingsverbanden financieel en met capaciteit te participeren. We dienen daarbij steeds een goede afweging te maken om wel of niet te participeren, op basis van de afspraken die we hebben gemaakt in 'Koers 2030'. We beschikken immers over een lager uitgavenkader dan voorheen.

3.3 Uitvoeren van de Omgevingswet: een uitdaging om te werken als één overheid

Minister De Jonge heeft onlangs bepaald dat de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking zal treden. De inwerkingtreding van de wet is een belangrijke eerste stap in de transitie naar het werken als één overheid. Gemeenten zijn voortaan als eerste aan zet als het gaat om de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, die naast omgevingskwaliteit ook milieu omvat. Als samenwerkingspartner is onze rol vaak richting geven, beweging stimuleren en mogelijk maken waar dat kan. Natuurlijk behouden we ook als provincie een aantal taken en verantwoordelijkheden ten opzichte van gemeenten. Immers, niet alles is terug te brengen tot het schaalniveau van gemeenten.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet betekent veranderingen in wet- en regelgeving, maar ook grote veranderingen in hoe we werken (integraal, participatief en gebiedsgericht) ondersteund door een nieuwe landelijke voorziening, het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). Als provinciale organisatie moeten we ons op deze veranderingen zo goed mogelijk voorbereiden en nieuwe (kern) instrumenten, procedures en werkwijzen ontwerpen, vaststellen en inregelen. Dat doen we zelfstandig én in afstemming met gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten en ketenpartners zoals GGD regio's en Veiligheidsregio's. Daarbij zijn er opleidingstrajecten gestart en we verkennen hoe we onze partners hier vanuit onze kennis mee kunnen helpen, zodat taken op een goede manier kunnen worden overgedragen en opgepakt. Vanuit onze wettelijke taken en vanuit het zijn van een (keten)partner. We staan hier de komende jaren voor een behoorlijke uitdaging.

De uitvoerbaarheid van de Omgevingswet is een zorgpunt. Daarom zetten we in op het managen van de risico's en pakken van kansen die de Omgevingswet met zich meebrengt, het overdragen van de wettelijke bodemtaken en stortplaatsentaken naar gemeenten, het communiceren met gemeenten, het inregelen van 'nazorg' en het uitvoeren van de VTH-taken door de Omgevingsdiensten.

Ook na invoering van de wet zullen we moeten blijven ontwikkelen, monitoren, evalueren en bijsturen. Als organisatie zelf en samen met onze partners. Het is aan ons om de waardevolle landschappen en omgevingskwaliteit en een veilige en gezonde leefomgeving in Brabant te borgen en te versterken: door beschermen en benutten maken we samen Brabant elke dag een stukje mooier en beter. En zo geven we de kwaliteit van onze Brabantse leefomgeving door aan volgende generaties.

3.4 Ontwikkeling van de organisatie

De hierboven beschreven ontwikkelingen vragen ook een ontwikkeling van de provinciale organisatie. Zo worden andere competenties gevraagd en zullen we andere manieren van werken gaan toepassen. Voorbeelden hiervan zijn het ontwikkelen naar functies en rollen die aansluiten bij de stap naar uitvoering, in plaats van het opstellen van kaders en beleid. Maar ook steeds meer gebiedsgericht en regionaal werken en een veranderende rol in het kader van de Omgevingswet. Bovendien is de uitdaging om een goede balans te vinden tussen ambities en capaciteit. Daarnaast zien we wetswijzigingen, zoals de Wet Open Overheid waarvan de impact op de organisatie stevig is. Omdat dit veel vraagt als het gaat om aanpassen van processen en werkwijzen. Verder zien we een risico wat betreft de juridificering van vergunningtrajecten, dit zien we bijvoorbeeld bij dossiers op het gebied van stikstof. Dit leidt mogelijk tot vertragingen in processen.

Ook zien we ontwikkelingen op specifieke beleidsterreinen die mogelijk leiden tot financiële consequenties, zoals de effecten van de ontwikkelingen rondom stikstof en de wet natuurbescherming op uitvoering van onze VTH taken. Dit alles bij elkaar opgeteld vraagt om het blijvend ontwikkelen van de opgavegestuurde netwerkorganisatie. Deze koers is al ingezet, maar we blijven bijsturen en doorontwikkelen om aan te sluiten bij de vraagstukken waar de organisatie voor staat.

Bovendien hebben we net als iedere werkgever steeds vaker moeite met het aantrekken van medewerkers. We spelen hierop in door meer focus te leggen op aantrekkelijk werkgeverschap, recruitment en ook hier de samenwerking aan te gaan met andere overheden in Brabant in het project Werken voor Brabant. De krapte op de arbeidsmarkt en daarmee het belang om nog meer dan voorheen te investeren in het zijn van een aantrekkelijk werkgever krijgt ook zijn vertaling in een nieuwe CAO. Met mogelijk financiële consequenties, die mede vanwege de grote prijsstijgingen, wellicht niet binnen de bestaande financiële kaders daarvoor opgevangen kunnen worden. Indien dat aan de orde is, zullen voorstellen volgen.

In 2022 bereidt de provinciale organisatie zich ook voor op een nieuwe bestuursperiode na de Provinciale Statenverkiezingen in 2023. Aansluitend op de maatschappelijke opgaven voor Brabant en de ambities vanuit de Omgevingsvisie zal een nieuw bestuur ook nieuwe ambities hebben. Een nieuwe financiële realiteit en de hierboven beschreven uitdagingen betekent dat niet alles kan, en niet alles kan tegelijkertijd.

4. Grote opgaven, schaarse ruimte

Om onze ambities binnen de beperkt beschikbare ontwikkelruimte waar te maken is het nodig om samen de opgaven uit de Omgevingsvisie te vertalen naar een integrale aanpak gericht op de kwaliteit van onze leefomgeving. Zodat we gericht en op maat keuzes kunnen maken. Hiermee willen we recht doen aan verwevenheid van alle vraagstukken in de ruimte en daarmee de beste oplossing voor een gebied kiezen. Zo maken we optimaal gebruik van de schaarse ruimte en versterken we de omgevingskwaliteit.

Hieronder staan we stil bij enkele grote uitdagingen in onze leefomgeving. Als provincie hebben we hier een rol, maar ook het Rijk zal meer regie gaan voeren in ruimtelijke vraagstukken. In de komende periode krijgt dit verder vorm.

De oorlog in de Oekraïne beïnvloedt sterk de mogelijkheden om onze uitdagingen, die we hierna duiden, aan te gaan. Investerings in mobiliteit, woningbouw, energietransitie etc. zullen worden belemmerd door het tekort aan grondstoffen of door sterk gestegen prijzen. Op dit moment kunnen wij de impact daarvan nog niet bepalen maar we gaan ervan uit dat deze groot zal zijn. Hierbij kan gedacht worden aan boven proportionele stijgingen van de uitvoeringskosten van grote projecten als gevolg van schaarste van benodigde materialen, vertragingen die daardoor ontstaan en de hoge inflatie op dit moment.

4.1 Uitdagingen in verstedelijking

De Brabantse steden en het Brabantse stedennetwerk als geheel kennen een grote aantrekkingskracht en dynamiek. Zo worden de komende 10 jaar 120.000 nieuwe woningen gebouwd in Brabant, waarbij steeds vaker binnen het bebouwd gebied gezocht wordt (Bevolkingsprognose Brabant). Als gevolg daarvan hoort Brabant tot de Nederlandse regio's met de hoogste verstedelijkingdruk. De toenemende vraag naar woningen, werklocaties en verblijfsfuncties zal in de komende jaren op een slimme manier geaccomodeerd moeten worden om de Brabantse omgevingskwaliteit en kwaliteit van leven overeind te houden. Een toekomstbestendige inrichting, mede gericht op het omgaan met extreem weer als gevolg van klimaatverandering, zoals wateroverlast door hevige regenbuien en hittestress, is belangrijk om steden en dorpen leefbaarder en gezonder te maken. Het betekent ook dat luchtkwaliteit, geluidhinder en andere knelpunten die een negatief effect kunnen hebben op het woongenot en de gezondheid van Brabanders belangrijk zijn. Voor het stedelijk maar ook voor het landelijk gebied. Het nog op te stellen beleidskader Milieu zal nader ingaan op hoe we als provincie met deze vraagstukken omgaan.

Ook moeten we hierbij rekening houden met de mogelijkheden voor hernieuwbare energie, waardoor afhankelijkheid van onder andere gas afneemt. Dit neemt direct een uitdaging met zich mee op gebied van transportschaarste.

Op daken in het bebouwd gebied, maar ook op land zien we de hoeveelheid energie die wordt opgewekt met behulp van zon sterk toenemen. De CO₂ uitstoot in Brabant laat sinds 2015 ook een dalende lijn zien, en de totale hoeveelheid hernieuwbare energie laat een stijgende lijn zien sinds 2010. De groei in het aanbod van decentraal opgewekte elektriciteit én van de vraag naar elektriciteit, zijn groter dan het tempo waarin netbeheerders het netwerk kunnen aanpassen. Transportschaarste op het elektriciteitsnet is een fenomeen waar we de komende jaren mee te maken hebben. Overheden en netbeheerders moeten deze 'transitiepijn' samen zien te verlichten. Hoewel de transportschaarste op het elektriciteitsnetwerk een nationaal probleem is, raakt het onze

provincie ook nadrukkelijk: het raakt zowel de energietransitie als de ruimtelijk-economische ontwikkeling. Dat vraagt om gezamenlijke afspraken, waarin de provincie een aanjagende en verbindende rol pakt. Zoals in het addendum van het bestuursakkoord is aangegeven worden er middelen vrijgemaakt voor de aanpak van capaciteitsgebrek op het elektriciteitsnet. We hebben met een Statenmededeling inmiddels ook aangegeven hoe deze middelen ingezet worden.

Als je Brabanders vraagt waar zij de grootste uitdaging zien, staat huisvesting sinds 2021 bovenaan het lijstje. Mensen maken zich zorgen over het tekort aan woningen en de leefbaarheid in de dorpen en wijken. Er ligt dan ook een flinke woningbouwopgave in Brabant. De jaren 2021 en 2022 zijn goede bouwjaren³; we zien een toename van om en nabij de 13.000 woningen per jaar, waarmee de groei op het hoogste niveau ligt in bijna 25 jaar. Onze bevolkings- en woningbehoefteprognose laat echter zien dat het er de aankomende jaren nog wel wat meer mogen zijn. Door versneld meer woonruimte te realiseren lopen we bovendien bestaande woningtekorten sneller in. We pakken hier onze rol als provincie in de samenwerking met andere overheden. Zo hebben we de Flexpool Versnelling Woningbouw ingezet, waarmee gemeenten extra financiële middelen krijgen om woningbouwplannen versneld uitvoeringsgereed te krijgen. Ook intensiveren we onze monitoringsactiviteiten, om met name de komende vijf jaar nog meer zicht te krijgen op de voortgang van de woningbouw. De kaders rondom de woningbouwversnelling komen ook aan de orde in het nog vast te stellen beleidskader Leefomgeving.

De bestaande woningvoorraad moet ook verrijkt worden met nieuwe woonvormen en -concepten. Door de vergrijzing, het groeiend aantal alleenstaanden, het groeiend aantal expats en arbeidsmigranten wat zich in Brabant vestigt en de veranderende wijze waarop mensen willen (samen)wonen en -leven, groeit de behoefte hiernaar. Wij richten ons de komende tijd op het stimuleren van de totstandkoming van nieuwe, collectieve woonvormen, het (mede)realiseren van meer woonruimte voor ouderen, met speciale aandacht voor woonvormen 'tussen thuis en verpleeghuis' en de totstandkoming van een paar duizend flexwoningen in onze provincie. Betaalbaar wonen heeft daarbij onze blijvende aandacht.

Deze ontwikkelingen zijn onlosmakelijk verbonden aan de mobiliteitsopgave. De vraag naar mobiliteit neemt als gevolg van het groeiend aantal inwoners en arbeidsplaatsen zodanig toe dat het (hoofd)wegennet verbeteren en robuuster maken onvoldoende soelaas biedt. De verstedelijkingsopgave vraagt daarom om een mobiliteitstransitie, waarbij wordt ingezet op een verschuiving van autogebruik naar meer OV, fiets, lopen, slimme mobiliteit en digitaal werken. Zonder mobiliteitstransitie legt de mobiliteitsgroei een te grote claim op de ruimte (infrastructuur en parkeren) en op de leefbaarheid van de steden (congestie, geluidsoverlast, luchtkwaliteit).

Voor de regio Zuid-Oost speelt ook de doorontwikkeling van de mainportstatus van Brainport een grote rol in de ontwikkeling in het stedelijk gebied. Dit biedt voor de regio aantrekkelijke perspectieven. Het Rijk benut de mainportstatus voor gebieden die van grote economische waarde zijn voor Nederland. Eerder hebben alleen Schiphol en de haven van Rotterdam deze status verworven. Met het versterken van de mainportstatus van de Brainport erkent het Rijk dat de Brainportregio gezien moet worden als een belangrijke kraamkamer in Nederland voor de maakindustrie. Deze kraamkamer functie is zeer van waarde om het toekomstig verdienvermogen van Nederland zeker te stellen. Met het oog op de actuele maatschappelijke transitie is het belangrijk dat Nederland ook zelfstandig kan schakelen op zogenaamde "enabling technologieën" die nodig zijn om deze transitie

3 Dit betreft voor 2021 de daadwerkelijke bouwcijfers, en voor 2022 vanzelfsprekend een inschatting.

tegemoet te treden. De ambitie van het kabinet om de Mainportstatus biedt nu de kans om aan de voorkant steun te verkrijgen van het Rijk (integraal) voor het meefinancieren van de grote opgaven die de regio en provincie Noord-Brabant heeft. De ambitie van het kabinet om de Mainportstatus biedt nu de kans om aan de voorkant steun te verkrijgen van het Rijk (integraal) voor het meefinancieren van de grote opgaven op het vlak van economie, verstedelijk en mobiliteit.

Deze uitdagingen in het stedelijk gebied pakken we als provincie steeds meer gebieds- en ontwikkelingsgericht aan, het gaat immers veelal om integrale gebiedsontwikkelingen. Het herbestemmen en transformeren naar wonen voert daarbij regelmatig de boventoon, maar daaraan zijn ook andere provinciale opgaven verbonden en we kunnen tal van andere provinciale doelen realiseren, bijvoorbeeld op het vlak van economische structuurversterking, mobiliteit, energie, klimaatadaptatie, levendigheid, voorzieningenniveaus erfgoed. Welke functieveranderingen en ruimtelijk-kwalitatieve opgaven er spelen zal per locatie verschillen. Echt maatwerk dus. Bovendien gaat het nog vast te stellen beleidskader Leefomgeving ons handvatten bieden waarbij het gaat om maken van keuzes in gebieden.

4.2 Uitdagingen in het landelijk gebied

De uitdaging voor realisatie van de wettelijke opgaven voor water, natuur en stikstof is groot. We zien in Brabant grote opgaven als het gaat om water, bodem, natuur, biodiversiteit en stikstof. De landbouw- en voedselsector bevindt zich in een transitie en vraagt om een duurzaam en helder toekomstperspectief. Net als in het stedelijk gebied pakken we deze uitdagingen steeds meer integraal aan. Met de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak hebben we een koers ingezet naar een Brabant waarin de condities voor de natuur (voldoende en schoon water, gezonde bodem, minder stikstof) goed zijn en boeren en tuinders perspectief hebben. Het is daarbij van belang om landbouw en natuur met elkaar samen te laten komen als bondgenoten en tegengestelde belangen te overbruggen.

Doelstellingen uit de beleidskaders (reeds vastgesteld of binnenkort vast te stellen) rond de thema's natuur, water en bodem, leefomgeving, landbouw en voedsel bieden over heel Brabant perspectief, maar komen in gebieden bij elkaar: niet alleen op inhoud, maar ook als het gaat om samenwerking en het werken als één overheid. Onze specifieke aandacht gaat uit naar de Natura 2000-gebieden. Daar werken betrokken partijen samen naar een inrichting van een gebied rondom de Natura-2000 gebieden die minder negatieve uitstralingseffecten (verdroging, vermessing, verzuring, gewasbeschermingsmiddelen gebruik, stikstof) heeft naar het Natura-2000 gebied. De gebiedsgerichte aanpak is nodig om ook de structuurversterking in de landbouw op een duurzame wijze vorm en inhoud te geven in de schil van het natuurgebied en daarbuiten. Het is een lastige puzzel, want ambities zijn hoog en de ruimte is schaars. De meeste van deze gebiedsprocessen liggen op schema en zitten in de fase van verkenning dan wel visievorming. Eind 2022 willen we de gebiedsvisies gereed hebben. Vanaf medio 2023 willen we plannen voor concrete maatregelen gereed hebben voor de uitvoering die door zal lopen tot tenminste 2030. Dat sluit aan bij de afspraken over de eerste tranche middelen vanuit het Landelijk Programma Natuur en het op te stellen gebiedsplan in het kader van de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering. Daarnaast is het mogelijk dat –in het kader van de transitie landbouw- in gebieden waar voornamelijk structuurversterking van de landbouw aan de orde is, een gebiedsgerichte aanpak wordt opgepakt.

Parallel aan de gebiedsprocessen zijn we volop bezig met het beter inrichten van de organisatie en de uitwerking van de uitvoeringsstrategie waaronder bezien van het ondersteunend instrumentarium. Uitvoeringskracht om uitdagingen in het landelijk gebied aan te pakken wordt momenteel,

in nauw overleg met uitvoeringspartners als waterschappen en terreinbeherende organisaties, in heel Brabant verstevigd. Partners worden uitgenodigd op verkennen en ontwerpen van de gebiedsprocessen.

De verdere uitwerking van het transitiefonds en de regieorganisatie (NPLG), voortkomend uit het regeerakkoord, is voor Brabant een grote kans voor het integraal en gebiedsgericht realiseren van de Brabantse opgaven in het landelijk gebied. Veel doelen die het Rijk nastreeft komen samen in de gebiedsgerichte aanpak. We kunnen hiermee waarschijnlijk de realisatie van onze eigen opgaven versnellen en tegelijkertijd bijdragen aan de nationale doelstellingen.

Het water- en bodemsysteem is een cruciale factor binnen deze gebieden. Klimaatverandering leidt tot hevige regenval en langdurige perioden van hitte en droogte. We moeten daardoor anders omgaan met water. Water wordt een kostbaar goed en het water- en bodemsysteem leidend voor de ruimtelijke inrichting. Niet alles kan overal. Het provinciale Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027 is een eerste stap op weg naar de ambitie om tot een klimaatbestendig en veerkrachtig water- en bodemsysteem te komen in 2050. Hierover zijn in het grondwaterconvenant al afspraken gemaakt. Maar ook de dialoog over verdroging en waterbesparing vragen aandacht, waarbij de door de provincie ingestelde droogtecommissie advies uitbrengt. Om het budget wat kan worden ingezet om grondwaterdoelen te realiseren, worden de mogelijkheden voor het verhogen van grondwaterheffing (n.a.v. motie 74a-2021) onderzocht. Hierover volgt in 2022 een nadere uitwerking via een Statenvoorstel. Hier ligt een nadrukkelijke link met de transitie van de landbouw omdat we in deze sector streven naar een meer evenwichtige balans tussen de economische, maatschappelijke en ecologische waarden.

Ook de ambities en opgaven op het gebied van landbouw en voedsel zijn groot. We zien dat het een stevige uitdaging gaat worden voor alle betrokken partijen om hier invulling aan te geven. Er is een systeemtransitie nodig naar een landbouw- en voedselsysteem dat slim, circulair en verbonden is en daardoor meer toegevoegde waarde krijgt. Tegelijkertijd kunnen wij niet ontkennen dat ook deze sector een te hoge druk legt op onze natuur en leefomgeving. Met de Routekaart Stalaanpassingen 2024 worden opnieuw impulsen gegeven om vanuit de overheid maximaal mogelijk te maken dat de betreffende veehouderijbedrijven in staat zijn om op de afgesproken datum verouderde stalsystemen te hebben aangepast. Ons ondersteuningsnetwerk zal boeren daarbij blijven faciliteren in keuzes omtrent hun toekomstperspectief. Uiteraard zetten we ook in om tijdig toegang te krijgen tot de in het regeerakkoord aangekondigde extra middelen in het stikstoffonds.

5. Actualisatie financieel meerjarenperspectief

Als provincie hebben wij te maken met een nieuwe financiële realiteit. De incidentele middelen uit de Investeringsagenda, die verkregen zijn door de verkoop van Essent, zijn inmiddels in Brabant geïnvesteerd of belegd. Daarnaast lopen onze inkomsten uit vermogen terug door lage rentestand en dividenden. Ons financieel uitgavenkader loopt als gevolg daarvan de komende jaren verder terug.

Om ook op termijn onze inkomsten en uitgaven structureel in evenwicht te houden hebben we maatregelen genomen. Enerzijds is bij de begroting 2021 besloten tot een bezuiniging op de structurele lasten opbouwend naar € 29 miljoen per jaar vanaf 2025 en de verdeling daarvan over de diverse beleidsterreinen/begrotingsprogramma's. Anderzijds treffen wij maatregelen om het rendement op de middelen uit de immunisatieportefeuille (verder) te optimaliseren. Hiertoe is in juli 2021 door Provinciale Staten de aanpassing van de Verordening Treasury vastgesteld. Wij werken voortvarend aan het implementeren van de mogelijkheden die de aangepaste verordening biedt om de middelen uit de immunisatieportefeuille in te zetten voor projecten die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven in onze provincie en tegelijkertijd een financieel rendement op geïnvesteerd vermogen opleveren. Of dat voldoende is voor een structureel sluitende meerjarenbegroting in 2030, is sterk afhankelijk van de rente- en rendementsontwikkeling. Bij een lagere dan nu geprognosticeerde ontwikkeling kan het op termijn noodzakelijk zijn om richting 2030 aanvullende maatregelen te treffen (aanvullende bezuinigingen en/of belastingverhogingen).

Daarnaast hebben we in de actualisering van het financieel beeld een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de ontwikkeling van de provinciale inkomsten de komende jaren. Dit is – zeker op de iets langere termijn – omgeven met een aantal onzekerheden, waarvan op dit moment niet is in te schatten hoe die zullen uitpakken. Het betreft onzekerheden ten aanzien van:

- de omvang van het provinciefonds (opschalingskorting, regionale economie, korting wegens fictief rendement op vermogen); in onze contacten met het rijk hierover, veelal in IPO-verband, zetten wij in op een gezonde en sterke financiële positie voor de provinciale bestuurslaag. Dit houdt onder meer in dat voor het uitvoeren van nieuwe taken ook voldoende financiële middelen door het rijk beschikbaar gesteld worden. Ten aanzien van de fondsen uit het regeerakkoord waarmee, meerjarig maar incidenteel, substantiële middelen beschikbaar komen, is daarom een expliciet aandachtspunt dat als hieruit ook structurele taken voor de provincies voortvloeien (instandhouding, onderhoud, beheer) voor de uitvoering hiervan ook structurele middelen beschikbaar moeten komen.
- de verdeelsystematiek provinciefonds (herverdeeleffecten);
- aanpassingen uitkeringsystematiek (algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen, gebiedsopgaven, SPUK's, trap-op-trap-af);
- nieuw belastinggebied a.g.v. invoering "betalen naar gebruik" en tot die tijd de wijze waarop elektrische voertuigen na 2025 weer in de heffing komen;
- de compensatie van inkomstenderving als gevolg van het feit dat elektrische voertuigen buiten de heffing van de MRB zijn gehouden tot 2025/2026. In het regeerakkoord is hiervoor een bedrag opgenomen. Verwachting is dat over de uitkering en de verdeling hiervan aan de provincies in de Voorjaarsnota van het Rijk (eind mei) meer duidelijkheid gegeven zal worden;
- de financiële effecten van de herberekening van kapitaallasten als gevolg van het herplannen en indexeren van investeringskredieten.

Om de financiële positie van de provincie ook op termijn gezond te houden, hanteren we de volgende uitgangspunten:

- bij de overdracht naar een nieuw bestuur wordt gestreefd naar een minimale structurele vrije begrotingsruimte van € 45 miljoen per jaar, zodat een nieuw bestuur ook nog financiële ruimte heeft om nieuwe ambities te realiseren;
- structurele provinciale taken zijn in onze meerjarenbegroting ook structureel gedekt; dat geldt ook voor de voor de uitvoering van deze taken benodigde capaciteit;
- de uiterlijk vanaf 2025 te realiseren bezuinigingen op de structurele lasten per begrotingsprogramma zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2023 – 2026;
- de in de uitvoeringsagenda's geplande resultaten kunnen worden uitgevoerd binnen het in de meerjarenbegroting vastgestelde uitgavenkader voor het betreffende beleidsterrein. Dit laat onverlet dat in de beleidskaders ambities voor de langere termijn opgenomen kunnen worden, voor de realisatie waarvan nog geen dekking in de meerjarenbegroting beschikbaar is: 'Dromen mag, luchtfietserij niet.'

Dit noemen we 'schoon opleveren'.

Als vertrekpunt voor de op te stellen meerjarenbegroting 2023 – 2026 werken wij deze uitgangspunten hierna verder uit.

5.1 Actueel beeld ontwikkeling vrije begrotingsruimte

Uitgangspunt is het financieel beeld, zoals gepresenteerd in de begroting 2022. Dit beeld is geactualiseerd op basis van:

- een correctie vanwege het feit dat de extra middelen voor het GOL op het laatste moment uit de 2e bestuursrapportage zijn gehaald, maar dit abusievelijk niet in het aan de Staten gepresenteerde financieel beeld is verwerkt;
- een correctie vanwege het besluit bij de 2e bestuursrapportage om het budget wachtgeld gedeputeerden voor 2021 te verhogen, dat eveneens niet in het financieel beeld is verwerkt;
- effecten septembercirculaire voor de raming van het Provinciefonds;
- actualisering raming opcenten motorrijtuigenbelasting.

Bedragen x € 1 mln	2022-2023	2024	2025 ev
Stand na begroting 2022	31,05	54,8	59,6
• waarvan knelpuntenbuffer	15,00	-	-
Mutaties			
• Correctie GOL en wachtgeld gedeputeerden 2021	+ 5,21	+0,78	+5,0
• Actualisering raming PF 2022 e.v.	+ 9,70	+ 4,40	+ 1,20
• Actualisering raming PF 2021	+ 3,70	+ 1,20	
• Actualisering raming opcenten MRB	+ 2,40		
• Actualisering raming opcenten MRB	pm		
• Resultaat jaarrekening 2021 *			
Actueel beeld vrije begrotingsruimte	52,0	61,2	65,8
• waarvan knelpuntenbuffer	10,0	-	-

* Op het moment van schrijven en het versturen van deze Perspectiefnota is er nog geen (indicatief) jaarrekeningresultaat 2021 bekend.

In het bestuursakkoord is vastgelegd dat we deze bestuursperiode binnen de vrije begrotingsruimte een knelpuntenbuffer voor het opvangen van onvoorziene ontwikkelingen en knelpunten reserveren die afloopt naar € 10 miljoen in het laatste jaar van de bestuursperiode. Rekening houdend met deze knelpuntenbuffer is er voor deze bestuursperiode nog een bedrag tot maximaal € 42 miljoen aan vrij besteedbare begrotingsruimte beschikbaar.

Voor de volgende bestuursperiode loopt de structurele vrije begrotingsruimte op naar ca. € 65 miljoen per jaar. Zoals eerder afgesproken zetten we hiervan € 45 miljoen opzij, zodat een nieuw bestuur ook financiële speelruimte heeft om nieuwe wensen te realiseren.

Het restant bedrag van ca. € 20 per jaar is beschikbaar voor 'schoon opleveren' en eventuele andere besluiten die hun doorwerking hebben naar de volgende bestuursperiode.

5.2 Stand van zaken ombuigingen

In de begroting 2021 is besloten om te bezuinigen op de structurele lasten opbouwend naar een bedrag van € 29 miljoen per jaar vanaf 2025. Het effectueren van deze taakstelling vraagt dat we nú, deze periode, voor het komende decennium beleidskeuzes maken. We kunnen niet op alle onderdelen ons ambitieniveau vasthouden. Voor een aantal beleidsterreinen is de bezuinigingstaakstelling al nader ingevuld en voor de overige beleidsterreinen zullen wij dit het komende jaar doen zodat alle afgesproken bezuinigingen verwerkt kunnen worden in de meerjarenbegroting 2023-2026. In de beleidskaders is het meerjarig financieel uitgavenkader waarin rekening is gehouden met de bezuinigingstaakstelling het vertrekpunt zodat inhoudelijke ambities ook in evenwicht zijn met de financiële mogelijkheden en de financiële kaders voor de op te stellen uitvoeringsagenda's bekend zijn.

In bijlage 1 is aangegeven wat op dit moment de stand van zaken is ten aanzien van de invulling van de bezuinigingen.

5.3 Stand van zaken beroep op vrije begrotingsruimte deze bestuursperiode

De vrije begrotingsruimte in deze bestuursperiode bedraagt nog € 52 miljoen (inclusief de knelpuntenbuffer van €10 miljoen). Er is dus nog maximaal € 42 miljoen voor bestedingsvoorstellen beschikbaar. Dit lijkt – en is – een omvangrijk bedrag. Er speelt echter een aantal onderwerpen/ontwikkelingen waarvoor naar verwachting de komende periode nog een beroep op de vrije begrotingsruimte in de bestuursperiode gedaan zal moeten worden. Hierbij kan gedacht worden aan ontwikkelingen binnen projecten, zoals Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat, circulaire economie (Green Chemistry Campus) en transformatieopgaven/woningbouw, waarop we u eerder geattendeerd hebben.

Uitgewerkte voorstellen voor een beroep op de vrije begrotingsruimte zullen wij via een apart statenvoorstel of gebundeld in het statenvoorstel bij de begroting aan uw staten voorleggen. Voordat voor specifieke onderwerpen een beroep op de vrije begrotingsruimte wordt gedaan, zullen wij conform afspraak eerst de financiële afwegingsladder doorlopen om te onderzoeken of niet anderszins dan via een beroep op vrije begrotingsruimte in de dekking voorzien kan worden.

5.4 Procesplanning en vertrekpunten 'schoon opleveren'.

In de begroting 2022 hebben wij aangegeven als college de verantwoordelijkheid te voelen om de winkel zo achter te laten als dat je hem zelf wilt aantreffen; geen losse eindjes of lijken in de kast. Met andere woorden we willen 'schoon opleveren'.

In het verleden zijn diverse taken op enig moment als een tijdelijke taak opgepakt en ook tijdelijk gefinancierd, bijvoorbeeld uit bestuursakkoord- of investeringsagendamiddelen. In veel gevallen is de taakuitvoering daarna verlengd en is daarbij nogmaals in tijdelijke dekking voorzien. Een deel van de tijdelijk gefinancierde taken zijn zo in de loop van de tijd praktisch gezien structurele taken geworden. Doordat er altijd ruimschoots incidentele middelen ter beschikking stonden, vormde dit tot voor kort geen probleem. Gelet op de teruglopende financiële middelen is het echter onwenselijk en op termijn ook onmogelijk om deze vorm van financiering van structureel geworden taken voort te zetten. Dit zou in de toekomst leiden tot financiële tegenvallers.

Om een betrouwbare overheid en een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven, willen we dit voorkomen. Daarom zijn we een proces van 'schoon opleveren' gestart. Hierbij kijken we welke structureel geworden taken in onze begroting nog incidenteel gefinancierd zijn en op welk niveau deze taken structureel voortgezet moeten worden. In deze Perspectiefnota presenteren we hiervoor een afwegingsladder op basis waarvan we een voorstel zullen ontwikkelen om te bepalen welke tot nu toe tijdelijk gefinancierde taken we van structurele dekking zullen voorzien. Bij de meerjarenbegroting 2023-2026 zullen wij uw staten een voorstel doen voor structurele financiering van deze taken.

Eerder hebben wij aangegeven dat we van de structurele vrije begrotingsruimte na deze bestuursperiode € 45 miljoen per jaar willen reserveren voor een nieuw bestuursakkoord, zodat een nieuw bestuur ook nog financiële ruimte heeft om nieuwe ambities te realiseren. Dat betekent dat er – gegeven het actuele beeld van de structurele vrije begrotingsruimte – ca. € 20 miljoen beschikbaar is voor 'schoon opleveren' en voor eventuele andere besluiten met een doorwerking op de vrije begrotingsruimte na deze bestuursperiode.

Als voorbeelden hiervan zijn in de begroting 2022 de volgende onderwerpen genoemd:

Uitvoeringskosten/organisatiekosten (OKB):

- a. capaciteit Energie,
- b. CIO-office en ICT,
- c. uitvoeringskosten Europese programma's

Indexatiesystematiek:

- d. investeringskredieten (o.m. beheer en onderhoud infrastructuur),
- e. uitvoeringsorganisaties (Omgevingsdiensten, gesubsidieerde instellingen)

Deze onderwerpen zullen in ieder geval meegenomen worden in de afweging van 'schoon opleveren'.

Alle tijdelijk gefinancierde taken structureel doortrekken en het afdekken van structurele lasten van deze bestuursperiode nog te nemen besluiten vraagt een veelvoud van het beschikbare bedrag van € 20 miljoen. Keuzes maken en prioriteiten stellen is hier dus onvermijdelijk. Om dat proces te faciliteren hebben wij een afwegingsladder ontwikkeld (zie bijlage 2). Door de afwegingsladder te doorlopen, worden de onderwerpen die uiteindelijk in aanmerking komen voor structurele financiering in het kader van 'schoon opleveren' getrechterd.

Bijlage 1. Stand van zaken invulling bezuinigingstaakstelling per begrotingsprogramma.

In onderstaande tabel is aangegeven wat op dit moment de stand van zaken is ten aanzien van de invulling van de bezuinigingen.

Begrotingsprogramma	Bedrag (x € 1mln)	Jaar	Stand van zaken
Bestuur en veiligheid	€ 0,55	2025	De invulling vindt plaats bij de organisatieonderdelen Kwaliteit Openbaar Bestuur, Ondersteuning bestuur en management en Kabinet. De invulling is in voorbereiding waarbij ook aandacht is voor de wijze waarop PS hier in of voorafgaand aan de 2 ^e bestuursrapportage 2022 geïnformeerd zal worden.
Ruimte en wonen	€ 1,02	2025	De taakstelling wordt ingevuld door het neerwaarts bijstellen van het structurele budget voor Werklocaties met € 1,02 mln per jaar vanaf 2025. Deze bijstelling wordt verwerkt bij de 1ste BURAP 2022.
Water en bodem	€ 0,55	2025	Structurele invulling vanaf 2025 is vastgesteld bij statenvoorstel 71/21 Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027 d.d. 3 december 2021. Deze besluitvorming wordt via een begrotingswijziging bij de eerste bestuursrapportage 2022 in de meerjarenbegroting verwerkt.
Natuur en milieu	€ 10,42	€ 10 mln 2024; € 0,42 mln 2025	Wordt meegenomen in op te stellen beleidskader en uitvoeringsagenda Natuur (Q2 2022).
Economie	€ 2,11	2025	Wordt meegenomen in de evaluatie van het 'Economisch programma 2012-2020' en de doorkijk die op basis daarvan gemaakt wordt naar de periode tot 2030 (eind Q1/begin Q2 2022).
Energie	€ 0,01	2025	Wordt in mindering gebracht op de vanaf 2025 beschikbare structurele budgetten.

Begrotings-programma	Bedrag (x € 1mln)	Jaar	Stand van zaken
Mobiliteit	€ 7,17	2025	In de programmering Mobiliteit 2022 is het voornemen aangekondigd de taakstelling ten laste van de reserve Verkeer & Vervoer te brengen. Een voorstel hiervoor zal uiterlijk bij de programmering Mobiliteit 2023 (Q3 2022) voorliggen en via de 2e bestuursrapportage 2022 verwerkt worden.
Vrije tijd,	€ 1,30	2023	Structurele invulling vanaf 2023 resp. 2025 voor € 5,9 mln aangegeven in statenmededeling "Invulling geven aan onze maatschappelijke opgave leefbaarheid als onderdeel van het samenbindende thema Brede Welvaart" en in het Beleidskader Vrije tijd, Cultuur en Sport 2021-2022. Middels de statenmededeling Verkenning NSOB (feb 2022) is een structurele taakstelling binnen Erfgoed aangegeven van € 550.000 vanaf 2023. De resterende de taakstelling van € 775.000 (€ 585.000 vanaf 2023 en € 190.000 vanaf 2025) wordt ingevuld op basis van het nog vast te stellen Beleidskader Levendig Brabant 2030 (voorzien eind 2022). Ter overbrugging hiervan is de resterende taakstelling voor jaarschijf 2023 (€ 585.000) ingevuld door inzet van bestuursakkoordmiddelen.
cultuur, sport,	€ 0,19	2025	
erfgoed	€ 5,70	2023	
Samenleving			

Bijlage 2. Afwegingsladder 'schoon opleveren'

Afwegingsladder

1. Moet de tijdelijk gefinancierde taak voortgezet worden of kan de taakuitvoering afgebouwd worden?
 - ➔ indien afgebouwd, geen 'schoon opleveren'.
2. Is de voort te zetten taak een (relatief klein) onderdeel van een omvangrijker beleids-/begrotingsprogramma of vormt de taak de kern/het grootste deel van een beleids-/begrotingsprogramma?
 - a. Indien de voort te zetten taak een (relatief klein) onderdeel vormt van een omvangrijker beleids-/begrotingsprogramma dan wordt de structurele dekking voor voortzetting van de taak gezocht door prioriteitstelling binnen de voor dat beleids-/begrotingsprogramma beschikbare structurele middelen.
 - ➔ geen beroep op structurele vrije begrotingsruimte.
 - b. Indien de voort te zetten taak de kern/het grootste deel van een beleids-/begrotingsprogramma vormt (waarvoor dus geen/vrijwel geen structurele middelen beschikbaar zijn),
 - ➔ nader af te wegen ihkv 'schoon opleveren'.
3. Indien de taak in aanmerking komt voor de nadere afweging in het kader van 'schoon opleveren', moet en kan over structurele financiering hiervan bij de begroting 2023 een besluit worden genomen of kan de voorbereiding van een dergelijk besluit ook meegenomen worden bij de onderhandelingen over een nieuw bestuursakkoord?

Taken over de structurele financiering waarvan bij de begroting 2023 een besluit moet worden genomen:

 - ➔ nader uit te werken ihkv 'schoon opleveren'.
4. Deze taken komen in het vervolgtraject in aanmerking voor nadere uitwerking in het kader van 'schoon opleveren'. Inschatting is dat volledige voorzetting van deze taken nog steeds meer structurele middelen vraagt, dan er beschikbaar is. Daarom als vervolgstap om voor deze taken in een aantal scenario's uit te werken wat het gewenste niveau van taakuitvoering is dat we structureel willen handhaven (en financieren)? Belangrijk element in de verdere afweging en daarmee in de onderbouwing van de noodzaak om de taak voort te zetten, is of het al dan niet onderdeel uitmaakt van een provinciale kerntaak.
 - ➔ overzicht van taken met scenario's.
5. Op basis van het overzicht van voort te zetten taken en daarbij uitgewerkte scenario's werken GS – binnen de financiële kaders – een voorstel voor de begroting 2023 uit.

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl

NR	VRAAG	PAGINA PPN	GEDEP	VRAAG VAN	ANTWOORD	LINK			
1	De perspectiefnota richt de blik op toekomst. We leven in onzekere tijden met de oorlog in Oekraïne, de langere termijneffecten van corona en de zeer hoge inflatie. Dit zou zijn weerslag kunnen hebben op de waarde van deze perspectiefnota... Hoe worden wij als Statenleden op de hoogte gehouden zodat deze effecten wel bij ons bekend zijn zodat we onze controlerende taak adequaat kunnen uitvoeren?	3	Erik Ronnes	VVD	Met betrekking tot de situatie in de Oekraïne en de sancties tegen Rusland is na.v. de motie van 11 maart 2022 de toezegging gedaan om uw Staten op de hoogte te stellen zodra er iets te melden is. Op korte termijn wordt u via een Memo Gedeputeerde geïnformeerd over de laatste stand van zaken. Daarnaast zullen we gebruik maken van de reguliere S&V producten.	Motie 11 maart 2022			
2	De arbeidsmarktkrapte is inmiddels zo groot dat er een arbeidsmarktinfract dreigt te ontstaan. Welke acties zijn ondernomen en worden ondernomen om deze uitdaging te lijf te gaan?	7	Martijn van Gruijt-huijsen	VVD	De provincie heeft met het actieplan Arbeidsmarkt een brede inzet op talent aantrekken, behouden, ontwikkelen en benutten en zet samen met de arbeidsmarktregio's actief in op deze actielijnen. We zoeken naar innovatieve oplossingen voor het arbeidsmarktinfract en richten daar ook een regeling op in (ROA) opgericht om de knelpunten in de arbeidsmarkt aan te pakken. Het doel van de regeling is een financiële bijdrage te leveren aan het oplossen van het arbeidsmarktinfract in cruciale sectoren die onze provinciale ambities en transities hinderen. Daarnaast heeft het Rijk een actieplan "Dichetrbij dan je denkt aangekondigd waarin 5 actielijnen zijn uitgewerkt en per arbeidsmarktregio nog eens een half miljoen extra wordt geïnvesteerd om de krapte aan te pakken.				
3	Er wordt bezuinigd, anderzijds worden er maatregelen genomen om het rendement op bijvoorbeeld de immunisatieportefeuille te optimaliseren. De vraag is of dit voldoende is voor een structureel sluitende meerjarenbegroting in 2030. Wat wordt er nog meer gedaan, gezien het feit dat de rente laag is en de komende tijd zeer waarschijnlijk niet hard zal gaan stijgen? Aan welke concrete zaken wordt gedacht?	17	Martijn van Gruijt-huijsen	VVD	Er wordt hard gewerkt aan het initiëren van nieuwe projecten vanuit de inhoudelijke beleidsprogramma's om zowel de provinciale doelen te bereiken als ook een (hoger) financieel rendement te realiseren. Daarnaast worden er daar waar mogelijk leningen gesloten met decentrale overheden buiten de provincie. We doen dat met zoveel mogelijk spreiding in de tijd, zodat het renterisico geminimaliseerd wordt.				
4	Wat verstaan GS onder 'Dromen mag, luchtfietserij niet' in relatie tot de meerjarenbegroting? (Pag 18)	18	Martijn van Gruijt-huijsen	VVD	Met "Dromen mag, luchtfietserij niet" wordt bedoeld dat we in onze beleidskaders wel ambities formuleren waar we niet altijd al financiële dekking in de meerjarenbegroting voor beschikbaar hebben ("dromen mag"). Dat mag echter niet ontaarden in "luchtfietserij", dat wil zeggen onrealistische ambities waarvan we nu al weten dat we die nooit kunnen realiseren.				
5	Welke van de tijdelijk gefinancierde taken zijn in de tijd praktisch gezien structureel geworden, maar worden niet structureel gedekt? Kunt u hiervan een lijstje verstrekken? (Pag 18)	18	Martijn van Gruijt-huijsen	VVD	Het opstellen van een dergelijk overzicht (lijstje) is onderdeel van het verdere voorbereidingsproces van Schoon opleveren. Een dergelijk overzicht is nu nog niet beschikbaar, maar zal als onderdeel van ons voorstel bij de begroting 2023 aan Provinciale Staten worden voorgelegd.				
6	Hoe verhoudt zich de vrije begrotingsruimte ten opzichte van de vrije begrotingsruimte in vorige bestuursperiodes? (Pag 19) Kunt u in uw antwoord de bedragen vermelden die vanaf bestuursperiode 2011 beschikbaar waren / zijn als vrije begrotingsruimte?	19	Martijn van Gruijt-huijsen	VVD	Voor de afgelopen bestuursperiodes was bij aanvang de volgende vrije begrotingsruimte beschikbaar: 2011/2015: € 235 mln. 2015/2019: € 102 mln; via afgesproken bezuinigingen tijdens de collegeonderhandelingen opgehoogd tot ca. € 210 mln. 2019/2023: € 250 mln. Dit betreft in alle drie de periodes een optelsom van de structurele vrije begrotingsruimte tijdens de bestuursperiode en de resterende incidentele vrije begrotingsruimte uit de voorgaande bestuursperiode. Daarnaast waren per periode nog de volgende Investeringsagendamiddelen beschikbaar: 2011/2015: € 494 mln. 2015/2019: € 238 mln. 2019/2023: € 41 mln.				

7	Vragen tav SSIB		Stijn Smeulders	VVD	Deze vragen kunnen op deze termijn niet worden beantwoord, omdat de gegevens van 2021 nog niet bekend zijn. Het jaarverslag SSiB 2021 volgt spoedig. Dit bieden we u in een statenmededeling aan en we gaan daarbij in op de door u gestelde vragen.				
	*Hoeveel groene boa's werkten de laatste vijf jaar bij de SSIB? (Graag gespecificeerd per jaar en per fulltime / partime)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel zijn dat er in 2022 en 2023?		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Welke opleidingen hebben de boa's van de SSIB de laatste 5 jaar gevolgd en wat heeft dat gekost? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per opleiding)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Welke opleidingen zijn dat voor 2022 en wat kost dat?		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel heeft de uitrusting voor groene boa's de laatste 5 jaar gekost? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per 'item' (bijv wapenstok, handboeien, drones, auto, nachtkijker etc)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel is dat voor 2022?		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel controles hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar uitgevoerd en geregistreerd? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per thema (bijv loslopende honden, wildcrossen, stroperij (en van wat dan, vissen, vogels, paddestoelen), afvaldumpingen, , buiten de paden lopen etc)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel heterdaadjes hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar geconstateerd en geregistreerd? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per thema (bijv loslopende honden, wildcrossen, stroperij (en van wat dan, vissen, vogels, paddestoelen), afvaldumpingen, buiten de paden lopen etc)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel aanhoudingen hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar verricht? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel schriftelijke waarschuwingen hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar opgemaakt? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per thema; loslopende honden, wildcrossen, stroperij (en van wat dan, vissen, vogels, paddestoelen), afvaldumpingen, buiten de paden lopen etc)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel processen-verbaal hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar opgemaakt? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per thema (bijv loslopende honden, wildcrossen, stroperij (en van wat dan, vissen, vogels, paddestoelen), afvaldumpingen, buiten de paden lopen etc)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*In hoeveel gevallen heeft dat daadwerkelijk geleid tot een boete? (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoe vaak hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar een last onder dwangsom opgelegd. (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoe vaak hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar bestuursdwang opgelegd? (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoeveel bestuurlijke boetes hebben de groene boa's van de SSIB de laatste 5 jaar opgelegd? (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*In hoeveel gevallen heeft dat geleid tot betaling van de bestuurlijke boete? (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoe vaak heeft de SSIB iets in beslag genomen de laatste 5 jaar en waar ging dat dan om? (Graag gespecificeerd per jaar (2017 tot en met 2021) en per 'object')		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
	*Hoe vaak heeft de SSIB de laatste 5 jaar een handhavingsactie georganiseerd? (Graag gespecificeerd per jaar en per thema)		Stijn Smeulders		Zie antwoord 7				
8	Wat is de actuele woningbouwopgave in Brabant om aan de behoefte te kunnen voldoen? Komt dit overeen met de 120.000 nieuwe woningen die de komende tien jaar worden gebouwd?		Erik Ronnes	VVD	Onze provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose (2020) laat zien, dat er in Brabant alleen al de komende 10 jaar ten minste 120.000 woningen aan de bestaande voorraad moeten worden toegevoegd. De nadruk ligt daarbij meer op de eerstkomende jaren met een verwachte/benodigde groei van tussen de 13.000 en 14.000 woningen, aantallen die in 2021 zijn en - op grond van het aantal woningen dat recent in aanbouw is genomen - ook in 2022 worden gehaald. Daarmee ligt de groei in Brabant op het hoogste niveau in bijna 25 jaar. In deze prognoses kan op voorhand geen rekening worden gehouden met onvoorziene ontwikkelingen.				

9	Op welke facetten van de BWI stijgen we juist boven het gemiddelde uit?		Elies Lemkes	VVD	De provincie en de vier subregios ranken relatief hoog (= bovengemiddeld als provincie is top 6, dus scores 1/12 tot en met 6/12) op materiële welvaart (inkomen en economische groei), arbeid (arbeidsparticipatie) en wonen (afstand tot voorzieningen). Dit zijn eveneens de thema's waarop een duidelijk veranderende trend waarneembaar is. Bij materiële welvaart en arbeid gaat het om een bovenmatig positieve ontwikkeling, bij wonen juist negatief. Dit is een eerste indicatie. Voor een preciezere duiding is grondigere analyse wenselijk. Voor meer informatie zie de brede welvaartanalyse (PNB heeft Strategy Unit gevraagd deze analyse op de Brede Welvaartcijfers uit te voeren in het kader van het verder uitwerken van het samenbindende thema Brede Welvaart) of de regionale monitor brede welvaart CBS en de Staat van Brabant.	Regionale monitor Brede Welvaart CBS	Brede welvaartanalyse	Staat van Brabant	
10	In hoeverre is al bekend hoe de landelijke Woonagenda past binnen de provinciale planning? Waar en in welke mate wijken de getallen evt. van elkaar af?		Erik Ronnes	VVD	In grote lijnen sluit de woningbouwopgave, zoals die voor Brabant is opgenomen in de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA, maart 2022), goed aan op onze provinciale inzichten en gegevens (o.a. uit onze bevolkings- en woningbehoefteprognose). In de NWBA is voor Brabant een opgave opgenomen van 119.400 woningen in de (10-jaars-)periode 2021 t/m 2030, oftewel zo'n 12.000 woningen (netto) toe te voegen per jaar.				
11	Om optimaal gebruik te maken van de schaarse ruimte is het goed om te weten hoeveel vierkante meter bewoonbare ruimte er in Brabant in totaal beschikbaar is. Heeft u een beeld van deze vierkante meters, verdeeld naar huur en koop?		Erik Ronnes	VVD	We hebben geen gegevens over het aantal vierkante meters dat in Brabant voor woonruimte beschikbaar is.				
12	Er wordt geschetst dat met name bij gemeenten de grenzen bereikt zijn. In het nog vast te stellen beleidsmaker Toekomstbestendig bestuur gaat GS schetsen hoe ze gemeenten daarin kan bijstaan. Wat is er de afgelopen tijd al gedaan om gemeenten hierin bij te staan?		Stijn Smeulders	VVD	De afgelopen jaren is met name ingezet om het regionaal samenwerken met de Brabantse gemeenten en waterschappen beter te verankeren, onder andere door het opstellen van regionale omgevingsagenda's. In aanvulling daarop wordt op diverse terreinen met specifieke groepen gemeenten samengewerkt via bijvoorbeeld Regiodeals, de verstedelijkingsagenda's, woondeals, gebiedsgerichte aanpak groenblauw en de aanpak Coronaherstel. Per thema wordt bekeken welke partners nodig zijn om maatschappelijke opgaven verder te brengen en hierbij worden ook zeker maatschappelijke organisaties betrokken naast collega-overheden, bedrijfsleven en onderwijs/kennisinstellingen. Het gaat wel altijd over maatwerk en per project of programma in de regio worden diverse partners betrokken vanuit een bepaalde rol. Op het gebied van de versterking van het decentraal bestuur in Brabant is samen met de Vereniging Brabantse Gemeenten een strategische agenda geformuleerd waarbij we op diverse thema's gezamenlijk optrekken. Samen met het ministerie van BZK is binnen het programma Democratie in Actie gewerkt aan het versterken van de lokale democratie. Vanuit de lerende aanpak achter het interbestuurlijk toezicht is middels themaonderzoeken en kennisdeling tussen gemeenten bijgedragen aan een sterker Brabants openbaar bestuur. Tot slot is ook op individueel niveau ondersteuning geboden aan gemeenten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de herindeling van het Land van Cuijk en Maashorst, en de opsplitsing van de gemeente Haaren.				

13	Wat heeft de Flexpool Versnelling Woningbouw tot nu toe aan concrete resultaten opgeleverd? En welke resultaten kunnen op korte termijn worden verwacht?		Erik Ronnes	<p>VVD</p> <p>De Flexpool Versnelling Woningbouw heeft een budget van € 5,6 mln, waarvan € 1,9 mln provinciaal geld en de rest rijks-geld. Een bedrag van € 4,6 mln hiervan is opgenomen in een bijdrageregeling voor gemeenten, die hiermee extra ambtelijke capaciteit voor woningbouwplannen kunnen aantrekken. Op basis van deze bijdrageregeling zijn t/m 12 april 2022 5 aanvragen gehonoreerd met een totale bijdrage van € 1,4 mln, voor in totaal 25 projecten in 13 gemeenten. Met deze bijdragen worden 5.075 woningen versneld gerealiseerd. Volgende de opgave van de betrokken gemeenten bedraagt de versnelling die bereikt wordt met de bijdrage gemiddeld ca. 16 maanden.</p> <p>Er zijn per 12 april 2022 nog 5 aanvragen in behandeling en over meerdere concept-aanvragen vindt overleg plaats. De verwachting is dat het gros van de Brabantse gemeenten van deze bijdrageregeling gebruik gaat maken.</p> <p>De bedoeling van de resterende € 1 mln van de Flexpool Versnelling Woningbouw is dat de provincie die steekt in de inhuur van extra ambtelijke capaciteit om concrete knelpunten bij Brabantse woningbouwprojecten op te lossen.</p>																																							
14	Welke resultaten heeft de inzet op Europese programma's het afgelopen jaar opgeleverd?		Suzanne Otters	<p>VVD</p> <p>In 2021 hebben 19 projecten in Noord-Brabant een subsidiebeschikking gekregen vanuit het REACT-EU programma. Het gaat in totaal om circa € 22,87 miljoen aan Europese middelen.</p> <p>In totaal zijn er inmiddels meer dan 200 projecten in het EFRO Operationeel Programma Zuid-Nederland 2014-2020 (inclusief REACT-EU). Daarvan zijn er op dit moment 74 afgerond en vastgesteld. Van deze gerealiseerde projecten heeft 85% bijgedragen aan de versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie en 15% aan de overgang naar een koolstofarme economie. Het merendeel van de projecten realiseert de doelstellingen zoals deze zijn voorzien.</p> <p>Eind 2023 dienen alle projecten te zijn afgerond.</p>																																							
15	In verband met fictief rendement op investeringen die de provincie gedaan heeft krijgt Brabant een korting op de middelen uit het provinciefonds. Wat is de hoogte van deze korting? Wat is het echte rendement op de investeringen? Kunt u een overzicht van deze getallen over de afgelopen vier jaar geven?		Martijn van Gruijt-huijsen	<p>VVD</p> <table border="1" data-bbox="1359 1157 2510 1562"> <thead> <tr> <th></th> <th>2021</th> <th>2020</th> <th>2019</th> <th>2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Korting op het Provinciefonds (jaarlij)</td> <td>€ -46.093.443,00</td> <td>€ -46.093.443,00</td> <td>€ -46.093.443,00</td> <td>€ -46.093.443,00</td> </tr> <tr> <td>Rendement op belegd vermogen</td> <td>€ 72.200.000,00</td> <td>€ 77.900.000,00</td> <td>€ 84.100.000,00</td> <td>€ 87.400.000,00</td> </tr> <tr> <td>dividenuitkering Enexis</td> <td>€ 23.200.000,00</td> <td>€ 32.300.000,00</td> <td>€ 37.600.000,00</td> <td>€ 31.900.000,00</td> </tr> <tr> <td>Totaal rendement</td> <td>€ 95.400.000,00</td> <td>€ 110.200.000,00</td> <td>€ 121.700.000,00</td> <td>€ 119.300.000,00</td> </tr> <tr> <td>Doelrendement</td> <td>€ 106.200.000,00</td> <td>€ 106.200.000,00</td> <td>€ 106.200.000,00</td> <td>€ 106.200.000,00</td> </tr> <tr> <td>Tekort (-/-) of Overschot op doelre</td> <td>€ -10.800.000,00</td> <td>€ 4.000.000,00</td> <td>€ 15.500.000,00</td> <td>€ 13.100.000,00</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tot en met 2020 is het doelrendement gehaald en is er in totaal € 200 miljoen aan overschotten gerealiseerd.</p> <p>Dit is - afhankelijk van onder meer de renteontwikkeling, de mogelijkheden om te investeren in maatschappelijke projecten en de winst van Enexis en de daaraan gekoppelde dividenuitkeringen - naar verwachting voldoende om tot 2030 de tekorten op het doelrendement te compenseren.</p>		2021	2020	2019	2018	Korting op het Provinciefonds (jaarlij)	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00	Rendement op belegd vermogen	€ 72.200.000,00	€ 77.900.000,00	€ 84.100.000,00	€ 87.400.000,00	dividenuitkering Enexis	€ 23.200.000,00	€ 32.300.000,00	€ 37.600.000,00	€ 31.900.000,00	Totaal rendement	€ 95.400.000,00	€ 110.200.000,00	€ 121.700.000,00	€ 119.300.000,00	Doelrendement	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00	Tekort (-/-) of Overschot op doelre	€ -10.800.000,00	€ 4.000.000,00	€ 15.500.000,00	€ 13.100.000,00				
	2021	2020	2019	2018																																							
Korting op het Provinciefonds (jaarlij)	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00	€ -46.093.443,00																																							
Rendement op belegd vermogen	€ 72.200.000,00	€ 77.900.000,00	€ 84.100.000,00	€ 87.400.000,00																																							
dividenuitkering Enexis	€ 23.200.000,00	€ 32.300.000,00	€ 37.600.000,00	€ 31.900.000,00																																							
Totaal rendement	€ 95.400.000,00	€ 110.200.000,00	€ 121.700.000,00	€ 119.300.000,00																																							
Doelrendement	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00	€ 106.200.000,00																																							
Tekort (-/-) of Overschot op doelre	€ -10.800.000,00	€ 4.000.000,00	€ 15.500.000,00	€ 13.100.000,00																																							

16	<p>“Om goed te kunnen acteren op vraagstukken en te kunnen anticiperen op ontwikkelingen die op ons afkomen, is het belangrijk om over de juiste en betrouwbare kennis te beschikken. Daarvoor hebben we onder andere de Staat van Brabant: een periodieke stand van zaken op de vijf maatschappelijke 6/26 Perspectiefnota 2023 29 maart 2022 De blik vooruit opgaven van Noord-Brabant. Daarmee kunnen we een meerjarig beeld schetsen van de ontwikkelingen binnen Brabant. We gaan steeds meer data gedreven te werk, wat waardevol is voor ons beleid en uitvoering. Samen met onze kennispartners, andere Brabantse overheden, landelijke adviesraden en planbureaus werken we aan een meerjarige Strategische Kennisagenda. Samen formuleren we kennisvragen over de toekomst van Brabant na 2030. Startpunt daarvoor zijn de volgende thema's: demografische ontwikkelingen, de veranderende rol van de overheid, veranderende verhoudingen in de Brabantse samenleving en transities. We gaan samen op zoek naar antwoorden en kennis wordt gedeeld. De antwoorden zijn waardevol voor ons allemaal: het helpt ons om ook voor de langere termijn de juiste keuzes te maken in ons beleid en uitvoering.” Vraag: De indruk ontstaat hier dat de aandacht en de inzet om te komen tot meer uitvoerende krachten, of ambachtslieden, minimaal is. In welke mate gaat GS hier in de komende tijd aandacht aan besteden middels een nota gericht op de ontwikkeling en de versterking van het middelbaar beroepsonderwijs om te komen tot meer gouden handjes en welke financiële middelen denkt zij daarbij te gaan inzetten?</p>		Martijn van Gruijt-huijsen	SGP-Christen Unie	Met de ROC-instellingen verenigd in het Kennispact MBO is een meerjarig Pact gesloten om samen te werken aan doorlopende leerlijnen, practorate en een leven lang ontwikkelen op 4 deelopgaven (energietransitie, data, landbouw en voeding, zorg en technologie). JHet Kennispact MBO is het samenwerkingsverband van alle ROC-instellingen in Brabant en een belangrijke partner om de doelstellingen van het actieplan Arbeidsmarkt 'Talent voor de kenniseconomie van morgen' te bereiken. Het Kennispact MBO is actief in de uitwerking van de Human Capital Agenda's (HCA) op Brabants en regionaal niveau en tevens actief in het ontwikkelen van opleidingsmodules op de maatschappelijke transitieopgaven van Brabant, die op Brabant Leert worden aangeboden. In de strategische agenda Kennispact mbo Brabant 2021-2023 wordt gewerkt aan uitdagend en toekomstbestendig beroepsonderwijs, waarbij het beroepsonderwijs in nauwe verbinding staat met de bedrijfsleven en de provinciale, regionale en maatschappelijke agenda's en opgaven.				
17	<p>“Deze ontwikkelingen zijn onlosmakelijk verbonden aan de mobiliteitsopgave. De vraag naar mobiliteit neemt als gevolg van het groeiend aantal inwoners en arbeidsplaatsen zodanig toe dat het (hoofd)wegennet verbeteren en robuuster maken onvoldoende soelaas biedt. De verstedelijkingsopgave vraagt daarom om een mobiliteitstransitie, waarbij wordt ingezet op een verschuiving van autogebruik naar meer OV, fiets, lopen, slimme mobiliteit en digitaal werken. Zonder mobiliteitstransitie legt de mobiliteitsgroei een te grote claim op de ruimte (infrastructuur en parkeren) en op de leefbaarheid van de steden (congestie, geluidsoverlast, luchtkwaliteit).” Vraag: Beter gebruik van het hoofdwegennet en een verschuiving van autogebruik naar meer gebruik van het OV of de fiets vraagt om meer investeringen in de aanleg en het onderhoud ervan. Gaat dat reeds in de komende begroting zichtbaar worden en in welke mate verwacht het college dat een verschuiving van middelen zal plaatsvinden?</p>		Suzanne Otters	SGP-Christen Unie	Er is met de vaststelling van het Beleidskader Mobiliteit in Provinciale Staten in november 2020 al rekening gehouden met de mobiliteitstransitie en een verschuiving van middelen naar gedeelde mobiliteit/OV, fiets, lopen, slimme mobiliteit, structurele gedragsverandering e.d. Aan de Staten wordt het inzicht in de betreffende keuzes gegeven via de jaarlijkse statenmededeling Programmering Mobiliteit.				Staten-mededeling programmering Mobiliteit
18	<p>“De uitdaging voor realisatie van de wettelijke opgaven voor water, natuur en stikstof is groot. We zien in Brabant grote opgaven als het gaat om water, bodem, natuur, biodiversiteit en stikstof. De landbouw- en voedselsector bevindt zich in een transitie en vraagt om een duurzaam en helder toekomstperspectief. Net als in het stedelijk gebied pakken we deze uitdagingen steeds meer integraal aan. Met de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak hebben we een koers ingezet naar een Brabant waarin de condities voor de natuur (voldoende en schoon water, gezonde bodem, minder stikstof) goed zijn en boeren en tuinders perspectief hebben. Het is daarbij van belang om landbouw en natuur met elkaar samen te laten komen als bondgenoten en tegengestelde belangen te overbruggen.” Vraag: Door de woningnood zal er ook in het landelijk gebied meer ruimte moeten komen voor woningen voor (jonge) Brabanders. In welke mate gaat GS zich reeds in deze periode inzetten voor het realiseren van meer woningen voor starters in het landelijk gebied?</p>		Erik Ronnes	SGP-Christen Unie	In ons beleid, vastgelegd in onze Brabantse Agenda Wonen, is er voldoende ruimte om te bouwen in zowel het stedelijk als het landelijk gebied. Zo geven we overal in Brabant ruim baan aan goede woningbouwplannen binnen het bestaand stedelijk gebied van onze steden én dorpen. Ruim baan dus voor woningbouw op geschikte inbreidings-, herstructurerings- en transformatielocaties en in leegstand vastgoed (soms ook in het buitengebied). Woningbouw ook dat aansluit op een actuele vraag en snel in aanbouw kan worden genomen. Zeker in de regio's waar in het stedelijk gebied de woningbouw (wat) achterblijft bij de benodigde aantallen, zullen goede plannen op geschikte plekken in de meer landelijke gemeenten wellicht eerder aan snee moeten worden gebracht. Op de (sub)regionale 'wonen-tafels' zijn dit steeds actuele vraagstukken, die we vanuit de provincie blijven agenderen en waarover - met het oog op de versnelling van het bouwtempo en gericht op de regionale en gemeentelijke woningbouwplanning en -programmering - ook jaarlijks regionale afspraken worden gemaakt (op de Ontwikkeldagen).				
19	<p>“Een deel van de tijdelijk gefinancierde taken zijn zo in de loop van de tijd praktisch gezien structurele taken geworden. Gelet op de teruglopende financiële middelen is het echter onwenselijk en op termijn ook onmogelijk om deze vorm van financiering van structureel geworden taken voort te zetten. Dit zou in de toekomst leiden tot financiële tegenvallers. Keuzes maken en prioriteiten stellen is hier dus onvermijdelijk.” Vraag: Om keuzes te kunnen maken is het noodzakelijk te beschikken over een overzicht van de tijdelijke taken per programma. Kan en wil GS dat overzicht met een korte toelichting nog voor de begrotingsbehandeling beschikbaar stellen aan PS?</p>		Martijn van Gruijt-huijsen	SGP-Christen Unie	Ja, bij de begroting 2023 zullen wij Provinciale Staten een onderbouwd voorstel voorleggen om tijdelijk gefinancierde taken die inmiddels een structureel karakter hebben gekregen van structurele financiering te voorzien.				

20	Op pagina 16/26 wordt melding gemaakt van het feit dat met de Routekaart Stalaanpassingen 2024 er nieuwe impulsen worden gegeven om vanuit de overheid maximaal mogelijk te maken dat de betreffende veehouderijbedrijven in staat zijn om op de afgesproken datum (1-1-2024) verouderde stalsystemen te hebben aangepast. Op 8 april 2022 heeft Rechtbank Oost-Brabant opnieuw een uitspraak gedaan. ECLI:NL:RBOBR:2022:1323 Uit deze uitspraak wordt duidelijk dat met de stalsystemen die nu door de provincie worden voorgeschreven, de te behalen doelen niet bereikt kunnen worden, tenminste de RAV factoren zullen moeten worden aangepast. Ook staat niet vast of met de aangevraagde emissiearme systemen de daadwerkelijke stikstofdepositie zal verminderen of gelijk zal blijven.		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Antwoorden per subvraag hieronder.				
	A. Is het te verwachten dat met deze uitspraak van de Rechtbank, en eerdere uitspraken, de veehouderijsector op 1-1-2024 de gevraagde vergunningen en aanpassingen kan realiseren?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Ja, wij begrijpen dat veehouders zich zorgen maken over deze en eerdere uitspraken van rechtbanken. We gaan er nog steeds vanuit indien veehouders hun bestaande stallen aanpassen dat het risico dat een vergunning wordt vernietigd beperkt is. Bij intern salderen geldt er sinds de wijziging van de Wet natuurbescherming (2021) geen vergunningplicht vanuit de Wet natuurbescherming. Dit najaar worden de eerste hoger beroepszaken behandeld bij de Raad van State. De minister van Natuur en Stikstof heeft toegezegd provincies hierbij te ondersteunen. In de huidige beroepszaken gaat het om vergunningen, die verleend zijn vóór de wetswijzigingen en waarbij in die situatie de ontstane milieuruimte geheel of grotendeels wordt opgevuld door meer dieren te gaan houden. Wij beraden ons op de uitspraak van 8 april, waarbij we overwegen om in hoger beroep te gaan. De rechtbank geeft enkele richtingen mee waaronder de vergunning met aanvullende voorschriften mogelijk verleend kan worden.				
	B. Kan de provincie na deze uitspraak nog vergunningen afgeven waar de veehouderijsector mee vooruit kan en waarbij men bij een procedure bij de rechtbank niet alsnog een vernietiging van de vergunning hoeft te verwachten?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Ja, zie het antwoord bij vraag 20A.				
	C. Op welke manier kan de provincie veehouders hierin meer zekerheid geven?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Zie het antwoord op vraag 20A. Veehouders die een stalsysteem realiseren dat aan de (I)OV voldoet zijn voor 15 jaar (bij rundvee 20 jaar) gevrijwaard.				
	D. Heeft de provincie invloed op het aanpassen van de RAV factoren? En zo ja, op welke termijn?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Nee, het vaststellen van emissiefactoren in de Regeling ammoniak en veehouderij is een bevoegdheid van het ministerie van I&W.				
	E. En wat voor zekerheid kan de provincie dan bieden aan de aanvragers van de vergunningen?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Ja, zie het antwoord bij vraag 20A en 20C.				
	F. Houden de dan afgegeven vergunningen en doorgevoerde wijzigingen dan stand bij de Rechtbank?		Elies Lemkes	SGP-Christen Unie	Daar gaan we vanuit.				
21	Hoeveel fte is er werkzaam in loondienst: per 1/1/2021; 1/1/2022; raming 1/1/2023 en 1/1/2024		Suzanne Otters	PVV	2021 betreft 1.118 fte. 2022 betreft 1.169 fte. 2023 betreft 1.095 fte. 2024 betreft 1.020 fte.				
22	Hoeveel omgerekend fte pnil is op diezelfde peilmomenten werkzaam voor de provincie?		Suzanne Otters	PVV	2021 betreft 139 fte. 2022 betreft 169 fte. 2023 betreft 31 fte. 2024 betreft 17 fte.				

23	Hoe verhouden deze nog vast te stellen beleidskaders zich met het bedoelde 'beleidsarme' karakter van het laatste jaar voor de PS-verkiezingen? Wat betekenen deze nog vast te stellen beleidskaders voor de (opdracht voor de) begroting 2023?	3	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	We gaan uit van een beleidsarme perspectiefnota, hierin worden geen nieuwe beleidsvoornemens opgenomen. De genoemde beleidskaders worden opgesteld als actualisatie van bestaande kaders of op basis van het bestuursakkoord en andere afspraken met uw Staten. De beleidskaders worden, binnen de bestaande financiële kaders, vastgesteld voor een langere termijn (tot 2030) en beslaan dus meerdere bestuursperiodes. De beleidskaders worden, conform de afspraken van sturen met kaders, nader uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. Eventuele financiële consequenties komen dan via een begrotingswijziging in de begroting terecht. De nog vast te stellen beleidskaders hebben dus op dit moment geen effect op de begroting 2023.				
24	In hoeverre is er nog sprake van "vrije" beleidsruimte voor een nieuw college na de PS-verkiezingen, nu gesteld wordt dat de focus de komende jaren op uitvoering komt te liggen?	3	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Er is vanzelfsprekend vrije beleidsruimte voor het nieuwe college na de verkiezingen, o.a. door 'schoon opleveren'. We merken dat zowel ontwikkelingen vanuit het Rijk als de vraag van onze partners steeds vaker van ons als provincie vragen dat we deelnemen aan concrete trajecten in gebieden of regio's. Daarnaast zijn de beleidskaders die de afgelopen periode zijn vastgesteld, samen met de beleidskaders die nog volgen, uitgewerkt in uitvoeringsagenda's. Daarom is de focus logischerswijs verschoven naar uitvoering.				
25	Hoe worden deze constatering beleidsmatig doorvertaald in deze Perspectiefnota? Worden hier concrete maatregelen of kaders aan verbonden?	7	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	In deze perspectiefnota hebben we hier niet direct concrete maatregelen aan verbonden. We doen hier vooral een constatering. Wel worden er in de organisatie voorbereidingen getroffen om hier goed mee om te kunnen gaan. Denk hierbij aan de voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet, werken we aan de gebiedsgericht aanpak groen-blauw etc.				
26	In hoeverre ligt de provinciale organisatie hierbij op schema en wat is de concrete planning van deze voorbereiding ten aanzien van desbetreffende instrumenten, procedures en werkwijzen?	10	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Tot nu toe verlopen deze voorbereidingen volgens planning.				
27	Wat is de stand van zaken van de voorbereiding van de invoering van de WOO? Is de provinciale organisatie voorbereid om aan alle vereisten uit deze wet te voldoen en hier consequent uitvoering aan te geven?	11	Suzanne Otters	PVV	De Wet open overheid (Woo) treedt op 1 mei in werking. Voor de invoering van de Woo hanteren we een korte termijn aanpak (gericht op de veranderingen t.a.v. de passieve informatieplicht per 1 mei) en lange termijn aanpak (geleidelijke invulling van de actieve informatieplicht). Daarnaast nemen wij deel in een interprovinciale projectgroep Woo en enkele werkgroepen die ondersteuning bieden bij het invullen van diverse aspecten van de wet. Wij zijn voorbereid op de verandering die de Woo op 1 mei 2022 met zich meebrengt: 1. Het proces van behandeling van Woo-verzoeken (voorheen Wob-verzoeken) is geoptimaliseerd, mede in verband met de verkorting van de maximale afhandelingstermijn van acht naar zes weken. 2. De taken van de in de wet verplichte Woo-functionaris zijn belegd en vanaf 1 mei wordt hier op de Brabantsite naar verwezen. 3. Vanaf 1 mei is het mogelijk om een Woo-verzoek digitaal, via een elektronisch formulier, in te dienen. Intern worden medewerkers voorbereid en ondersteund middels communicatie en training. De activiteiten die zijn gericht zijn op het voldoen aan de verplichtingen ten aanzien van actieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding worden projectmatig opgepakt en zullen meerdere jaren vragen, in lijn met de landelijke fasering.				

28	Hoe verhoudt de huisvesting van arbeidsmigranten zich tot de woningbouwopgave (zowel beleidsmatig als kwantitatief) en wat is de beleidsmatige insteek hierbij op basis van deze Perspectiefnota?	14	Erik Ronnes	PVV	Arbeidsmigratie maakt een onlosmakelijk onderdeel uit van de (verwachte) buitenlandse migratiesaldi en wordt als zodanig dus ook meegenomen in onze vooruitberekeningen m.b.t. de bevolkingsontwikkelingen in Brabant en de daarmee samenhangende woningbehoefte. Wat precies het aandeel is van arbeidsmigratie in de totale buitenlandse saldi is niet te zeggen. In de buitenlandse migratiecijfers, zoals het CBS die publiceert, is deze groep niet apart onderscheiden, maar maakt ze onderdeel uit van het geheel aan buitenlandse migratie, waartoe ook bijv. expats, buitenlandse studenten, Nederlanders die terugkeren etc. etc. behoren.				
29	Op welke andere partijen wordt hier concreet bedoeld bij "mede realiseren" en wat is de specifieke rol van de provincie hierbij? Is dit bedoeld als een alternatief voor het 'verzorgingshuis' en hoe is voor bewoners de financiering van dergelijke woonvormen voorzien (betaald uit Wet langdurige zorg, WMO, etc.), is daarbij een indicatiestelling van toepassing?	14	Erik Ronnes	PVV	Het (mede)realiseren is hier bedoeld in de zin, dat de provincie - bijv. vanuit onze immunisatieportefeuille of vanuit ons provinciaal Ontwikkelbedrijf - nagaat, op welke wijze zij kan bijdragen aan de totstandkoming van nieuwe woonvormen en -concepten. Met het oog op de (sterk) toenemende vergrijzing van de Brabantse bevolking richten we ons hierbij specifiek ook op het stimuleren van collectieve wooninitiatieven, waar mensen zelfstandig wonen (al dan niet met zorg (voor elkaar), waarbij de provincie overigens geen rol heeft in de financiering van de zorg en/of een indicatiestelling). Het realiseren van meer collectieve woonvormen door en voor ouderen (al dan niet met zorg) is ook een van de speerpunten van het 'Brabantse Netwerk Wonen-Zorg-Welzijn', dat in november jl. van start is gegaan en waar vele partijen uit de brede keten van wonen, zorg en welzijn bij zijn aangesloten.				
30	In hoeverre tellen deze flexwoningen mee in de woningbouwcijfers, worden deze geteld als 'volwaardige' woningen?	14	Erik Ronnes	PVV	Flexwoningen tellen gewoon mee in de woningbouwcijfers. Ze voorzien immers in de woningbehoefte van (een breed scala aan) huishoudens en maken daarmee dus gewoon onderdeel uit van (de groei) van onze Brabantse woningvoorraad.				
31	Welke normen worden hier gehanteerd voor de categorie 'betaalbaar'? In hoeverre wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen koop en huur? Op welke wijze wordt deze 'blijvende aandacht' beleidsmatig doorvertaald vanuit deze Perspectiefnota?	14	Erik Ronnes	PVV	In lijn met de Nationale Woon- en Bouwagenda van het Rijk (NWBA, maart 2022) gaat het bij 'betaalbaar' om woningen in de sociale huursector (in Brabant 25% van het planaanbod voor woningbouw in de eerstkomende 5 jaar), in de middenhuur (ca. 16%) en in de goedkope koop (tot €225.000,- // ca. 6%) en middeldure koop (tot de NHG-grens // ca. 20%). Alles bij elkaar valt in Brabant - onder deze definitie - dan tweederde (67%) onder de categorie 'betaalbaar'. De gegevens zijn afkomstig uit de (jaarlijkse) opgaven van de Brabantse gemeenten over hun planaanbod voor woningbouw voor de eerstkomende 5 jaar. De komende tijd zal het thema 'betaalbaarheid' - mede doordat er vanuit het Rijk aan de provincies gevraagd zal worden om hier stevig(er) op te sturen (binnenkort verschijnt als uitwerking van de NWBA het programma 'betaalbaar wonen') - een belangrijk onderwerp blijven op de (sub)regionale 'woon-tafels' en zullen hier o.b.v. de Rijkslijnen (naar alle waarschijnlijkheid) ook regionale afspraken worden gemaakt met en tussen de in regionaal verband samenwerkende gemeenten.				
32	In hoeverre wordt vanuit deze Perspectiefnota nog wel in investeringen in het (hoofd)wegennet voorzien?	14	Suzanne Otters	PVV	Zoals eerder aangeven in het Beleidskader Mobiliteit en in de Uitvoeringsagenda ota Kwaliteit Onderhoud Provinciale Infrastructuur (KOP{I}) zal het accent in de komende jaren langzaam verschuiven van het uitbouwen van het wegennetwerk naar het duurzaam beheren en onderhouden en naar het slim benutten van het wegennetwerk. Aanpassingen aan de weginfrastructuur doen we bij voorkeur als dit bijdraagt aan een betere veiligheid, onze directe leefomgeving en ruimtelijke kwaliteit van onze steden, dorpen en het landschap. Het Rijk heeft daarnaast nog een aantal hoofdwegenprojecten in Brabant in voorbereiding. Dat zijn hoofdwegenprojecten waarover de afgelopen jaren afspraken zijn gemaakt in BO MIRT. Denk daarbij aan A2 Deil-Vught, A27 Lunetten-Hooipolder, A50 Nijmegen – Oss - Eindhoven, A58 Eindhoven-Tilburg-Breda, N65 Vught-Helvoirt, A67 Eindhoven – Helmond.				

33	In hoeverre voorziet deze doorontwikkeling van de mainportstatus van Brainport ook in een perspectief op de aanleg van de Ruit om Eindhoven? Wat zijn concreet de 'grote opgaven' waarvoor steun wordt gezocht voor meefinancieren door het Rijk en wordt in dat kader onder de mobiliteitsopgaven ook ingezet op de Ruit om Eindhoven?	14	Erik Ronnes/ Suzanne Otters/ Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Het MIRT-Onderzoek Verstedelijking en Mobiliteit Brainport is verdeeld in vier samenhangende inhoudelijke clusters: 1.Verstedelingsakkoord 2.Stationsdistrict/EikXL 3.Mobiliteitstransitie: mobiliteitsmaatregelen, fiets, (H)OV en hubs 4.Hoofdwegennet/onderliggend wegennet (HWN/OWN) Op bovenstaande opgaven verwachten we tijdens het BO leefomgeving in juni en BO MIRT in het najaar nadere afspraken te maken met het rijk. De ruit om eindhoven maakt geen onderdeel uit van dit pakket.				
34	"een gebied rondom de Natura-2000 gebieden" - Hoe groot is zo'n gebied? Tot welke afstand vanaf het natura 2000-gebied?	15	Hagar Roijackers	PVV	De grootte van het gebied wordt in het gebiedsproces, op basis van het hydrologisch beïnvloedingsgebied, met betrokken partijen uitgewerkt.				
35	"Met de Routekaart Stalaanpassingen 2024 worden opnieuw impulsen gegeven om vanuit de overheid maximaal mogelijk te maken dat de betreffende veehouderijbedrijven in staat zijn om op de afgesproken datum verouderde stalsystemen te hebben aangepast." Waaruit bestaan deze 'impulsen' concreet? Hoe verhoudt dit voornemen zich tot het opleveren van het 'time to market'-onderzoek en wat is de tijdsplanning van voornoemde 'impulsen'?	16	Elies Lemkes	PVV	Wij hebben toegezegd om uiterlijk voor de zomervakantie 2022 uw Staten te informeren over de invulling en uitwerking van de Routekaart 2024. Wij bereiden die antwoorden momenteel voor en informeren uw Staten binnen genoemde termijn.				
36	"nieuw belastinggebied agv invoering 'betalen naar gebruik" - Wat wordt hier bedoeld? Graag gedegen uitleg	17	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Op dit moment is ons belastinggebied de opcenten motorrijtuigenbelasting. Op het moment dat het rijk ervoor kiest Betalen naar Gebruik in te voeren en geen motorrijtuigenbelasting meer te heffen, is de vraag of we als provincies nog wel opcenten motorrijtuigenbelasting kunnen blijven heffen. Mogelijk moeten we dan op zoek naar een nieuw belastinggebied.				
37	"de financiële effecten van de herberekening van kapitaallasten als gevolg van het herplannen en indexeren van investeringskredieten." - Wat wordt hier precies bedoeld? Graag fatsoenlijke toelichting.	17	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Investerings worden in een aantal jaren afgeschreven, zoals opgenomen in het beleid in de begroting. De kapitaallasten zijn dus afhankelijk van de daadwerkelijke gerealiseerde investering in een jaar. De kapitaallasten in de begroting worden afgeleid vanuit de geplande investeringen. De geplande investeringen en de daadwerkelijke investeringen kunnen van elkaar afwijken. Dit is enerzijds het gevolg van verschuiving in de tijd van investeringen. Dit heeft dus gevolgen voor de daadwerkelijke kapitaallasten. Jaarlijks worden deze kapitaallasten bij burap II meerjarig opnieuw berekend op basis van de daadwerkelijke investeringsuitgaven in het afgesloten boekjaar en de verwachte investeringen in de nog komende boekjaren. Deze effecten zijn over de totale afschrijvingsduur budgettair neutraal, maar kunnen wel een effect hebben op de vrije begrotingsruimte per jaar.				
38	Nadrukkelijk wordt op wel 3 plaatsen gesproken over 'te realiseren bezuinigingen die in de mjb 23-26 zijn verwerkt'. Betekent dit concreet dat deze bezuinigingen dus nog niet zijn verwerkt in het voorliggende kader van de perspectiefnota?	18	Martijn van Gruijt-huijsen	PVV	Financieel zijn de bezuinigingen reeds in het meerjarenperspectief (en dus ook in het actueel financieel beeld in deze Perspectiefnota) verwerkt. Met de passage dat de "te realiseren bezuinigingen in de mjb 2023-2026 zijn verwerkt" wordt bedoeld dat dan ook is aangegeven op welke wijze de bezuiniging beleidsinhoudelijk is ingevuld.				

39	<p>“Middels de statenmededeling Verkenning NSOB (feb 2022) is een structurele taakstelling binnen Erfgoed aangegeven van C 550.000 vanaf 2023.”</p> <p>- Waarom is specifiek voor het beleidsveld Erfgoed gekozen om op te bezuinigen en hoe verhouden deze bezuinigingen zich tot andere de andere sectoren binnen het culturele veld?</p>	23	Stijn Smeulders	PVV	<p>De taakstelling maakt onderdeel uit van de in het BA 20-23 afgesproken totale taakstelling van € 7,2 mln voor programma vrijetijd en Erfgoed. Middels het Statenvoorstel Beleidskader '21/'22 is aangegeven hoe deze taakstelling per 2023 ingevuld wordt (inclusief structureel maken van Sport):</p> <p>Cultuur: - 3,1 mln Sport: + 3,2 mln Samenleving: -5,8 mln Erfgoed: -1,5 mln (waarvan 0,2 in 2025)</p> <p>De genoemde € 550.000 betreft de gedeeltelijke concrete invulling van de taakstelling binnen Erfgoed. Zoals in de statenmededeling Verkenning NSOB is aangegeven wordt de resterende de taakstelling ingevuld op basis van het nog vast te stellen Beleidskader Levendig Brabant 2030 (voorzien eind 2022). Ter overbrugging hiervan is de resterende taakstelling voor jaarschijf 2023 ingevuld door inzet van bestuursakkoordmiddelen.</p> <p>Zie verder Beleidskader '21/'22 (PS 03/21) en Statenmededeling Verkenning NSOB.</p>	Beleidskader '21/'22 (PS 03/21)	Statenmededeling Verkenning NSOB		
40	<p>Wat zijn de effecten in financiële zin van de huidige extreem hoge inflatiecijfers op de jaren 2022 en verder?</p>		Martijn van Gruijt-huijsen	Lokaal Brabant	<p>De hoge inflatiecijfers hebben tot gevolg dat onze lasten stijgen. Dit vangen we theoretisch gezien op doordat we onze meerjarenbegroting geïndexeerd hebben. Door de hoogte van de inflatiecijfers op dit moment kan het zijn dat we het indexatiepercentage dat we toepassen, gebaseerd op relevante indexen uit het Centraal Economisch Plan, niet toereikend is om de kostenstijgingen te compenseren. Als dit leidt tot knelpunten in de uitvoering dan zullen wij die op de gebruikelijke wijze via de bestuursrapportages aan PS voorleggen.</p> <p>Indexatie van de uitgavenkant van onze begroting gaat ten laste van de stelpost indexatie die gevoed wordt uit de indexatie van de inkomstenkant van onze begroting, dus uit het accres provinciefonds en de jaarlijkse indexatie van de opcenten. Bij hoge inflatiecijfers zal de stijging aan de inkomstrenkant van onze begroting onvoldoende zijn om de kostenstijging aan de uitgavenkant af te dekken. In dat geval zullen wij PS een voorstel doen de stelpost indexatie aan te vullen ten laste van de vrije begrotingsruimte.</p>				
41	<p>“Bovendien hebben we net als iedere werkgever steeds vaker moeite met het aantrekken van medewerkers”</p> <p>- Hoeveel vacatures zijn er per 1 april 2022?</p> <p>- Wat voor soort vacatures zijn dit en bij welke beleidsvelden?</p> <p>- Hoe zit dit bij de omgevingsdiensten?</p> <p>- Graag specificeren per omgevingsdienst.</p>	11	Suzanne Otters	Lokaal Brabant	<p>Provincie NB betreft 12 vacatures in de volgende beleidsvelden:</p> <p>1 Loco Griffier 3 Juristen (staats- bestuursrecht en Stikstof) 4 Vacatures beleidsveld energie. 1 Procesanalist ICT 1 adviseur Omgevingswet 1 Senior auditor 1 Adviseur grondstrategie</p> <p>ODZOB betreft 3 vacatures in de volgende beleidsvelden: 1 Vergunningverlener Bouwen 1 Toezichthouder Bouwen 1 Senior adviseur fysieke leefomgeving</p> <p>OMWB betreft 11 vacatures in de volgende beleidsvelden: 3 Toezichthouder (asbest, bodem, agrarisch) 3 Vergunningverlening (Brzo, Industrie en MKB) 1 Juridisch (Industrie en MKB) 1 Informatievoorziening 1 Open 1 Intake administratie 1 Advies Geluid</p> <p>ODBN betreft 12 vacatures. Het gaat hierbij om toezichthouders, vergunningsverleners, juristen, specialisten milieu en projectleiders ten behoeve van uitvoering VTH.</p> <p>Vacatures op een bepaalde datum zijn een momentopname en geven ook niet altijd goed de complexiteit van het werven in een bepaald beleidsveld weer. We merken in deze tijd van schaarste op de arbeidsmarkt dat de doorlooptijden van vacatures langer zijn voordat de vacatures vervuld zijn.</p>				

42	<p>“Zo worden de komende 10 jaar 120.000 nieuwe woningen gebouwd in Brabant</p> <p>Graag een overzicht van de hoeveelheid woningen die er per jaar gebouwd gaan worden op basis van – al aanwezige harde plancapaciteit en graag aangeven daarbij waar we spreken van zachte plancapaciteit omdat de plannen nog onherroepelijk zijn.</p> <p>Is per plan aan te geven welke invloed er mogelijk is als gevolg van Stikstof vraagstukken?</p>	13	Erik Ronnes	Lokaal Brabant	<p>Een (exacte) jaarpoging van te bouwen woningen is niet eenvoudig te geven, want van een groot aantal, veelal externe factoren afhankelijk (prijsonwikkelingen, tekorten aan handjes en bouwmaterialen, het energienet, stikstof etc.). Wat we wel weten is, dat er in 2021 13.000 woningen aan de voorraad zijn toegevoegd in Brabant, het hoogste niveau in bijna 25 jaar. En ook voor dit jaar (2022) wordt - op basis van het aantal woningen dat recent in aanbouw is genomen - een dergelijke voorraadgroei verwacht. Daarnaast hebben we goed zicht op het planaanbod voor woningbouw in de eerstkomende jaren. Voor de eerstkomende 10 jaar zijn er in Brabant plannen voor de bouw van ruim 145.000 woningen (12% meer dan onze provinciale woningbehoefteprognoses). Daarvan zijn er zo'n 100.000 al voorzien voor de eerste vijfjaarsperiode (2021 t/m 2026), 45% boven onze behoeferamingen. En voor diezelfde korte termijn behoort ook al een groot deel (50.000 woningen) tot de harde plancapaciteit. Zie voor meer informatie over het planaanbod in Brabant ons 'Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant' en onze 'Monitor Bevolking en Wonen', beide te vinden op onze provinciale website. Voor voortgang van de woningbouw is het essentieel dat er voor de korte termijn steeds voldoende harde plannen zijn; door er van jaar op jaar steeds voor te zorgen dat er voor de eerstkomende 5 jaar (ruim) voldoende (harde) plannen zijn, wordt de voortgang van de bouw gewaarborgd. Plannen voor woningen, aansluitend op de actuele vraag en op geschikte plekken waar de woningen snel in aanbouw kunnen worden genomen. Voor de middellange en langere termijn is het juist van belang 'ruimte te houden' en niet nu al te veel van het toekomstige woningbouwprogramma vast te leggen in harde plancapaciteit, en vooral niet als het gaat om nieuwe (grootschalige) uitbreidingslocaties. De ervaring leert immers, dat zich elk jaar weer nieuwe, vaak onvoorziene inbreidingsmogelijkheden, binnen- en buitenstedelijke transformatieopgaven en leegstands-vraagstukken aandienen. Nieuwbouwgegevens over de laatste jaren bevestigen dit beeld. Zo is tussen 2010 en 2020 ruim 70% van de feitelijke nieuwbouw in Brabant op inbreidingslocaties gerealiseerd, en ook in het planaanbod voor de eerstkomende (5) jaren is ruim 70% van de nieuwbouw op een inbreidingslocatie in onze steden en dorpen voorzien. Om zo de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen te versterken en transformatie- en leegstands-vraagstukken, soms ook in het buitengebied aan te kunnen pakken. Vanuit de provincie sturen we vooral op realisatie. In ons beleid ligt de focus niet op het (nog verder) vergroten van het planaanbod (plannen genoeg!!; zie beeld 9 in ons kwartaalbeeld), maar richten we ons vooral op het op peil houden en het (verder) opvoeren van het bouwtempo. Hierbij is het vooral van belang de benodigde woningbouw op basis van de vele plannen die er al zijn ook daadwerkelijk te realiseren.</p>				
43	<p>Graag een toekomstperspectief in geld wat de gevolgen zijn van de elektrificering van wagenpark wat een belangrijke inkomstenbron is in het kader van de opcenten motorvoertuigenbelasting.</p>	17	Martijn van Gruijt-huijsen	Lokaal Brabant	<p>Op dit moment zijn elektrische voertuigen vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting en dus ook van de heffing van opcenten t/m 2024. Dit leidt tot inkomstenderving bij de provincies. In het regeerakkoord zijn middelen gereserveerd om de provincies hiervoor te compenseren. Op welke wijze deze middelen uitgekeerd worden en wat dat voor onze provincie betekent, wordt naar verwachting in de loop van het jaar duidelijk. Vanaf 2025 vervalt de vrijstelling van EV's en komen EV's dus weer in de heffing. Een verdergaande elektrificering zal daarom naar verwachting geen financiële gevolgen hebben.</p>				
44	<p>“Correctie GOL en wachtgeld gedeputeerden 2021”</p> <p>Wachtgeld 2021 ??? Relatie met Wachtgeld? Graag een in de tijd uitgezet beeld van de huidige kosten?</p>	18/19	Martijn van Gruijt-huijsen	Lokaal Brabant	<p>Het betreft een actualisatie op het beeld van de vrije begrotingsruimte na de begroting 2022. Bij bestuursrapportage II 2021 was een begrotingswijziging opgenomen voor de verwachte wachtgeldlasten in 2021, deze was (samen met GOL) per abuis niet meegenomen in het beeld bij de begroting 2022.</p>				
45	<p>GOL</p> <p>Graag een berekening van de besparing op de projectkosten als binnen de plannen het afgraven van 335 meter verontreinigde spoordijk van de voormalige “Halve Zolen lijn” achterwege gelaten gaat worden?</p>	18/19	Erik Ronnes	Lokaal Brabant	<p>Niet alleen de huidige spoordijk is te smal voor een snelfietsroute (SFR) maar ook de huidige historische bruggen zijn te smal. De kosten voor de huidige plannen in de Baardwijkse Overlaat zijn in 2018 geraamd op € 3,6 mln, waarvan € 1,2 mln voor de brug over het Drongelens kanaal (naast de bestaande brug) en € 2,4 mln voor de brug in de Baardwijkse Overlaat. De kosten voor de nieuwe fietsbrug ipv het stuk spoordijk komen daarmee op € 2,4 mln. De kosten voor het verbreden van de spoordijk en het aanleggen van een nieuw fietspad zijn in 2018 niet geraamd; een eerste schatting is dat deze kosten tussen de € 0,5 en 1,0 mln zullen bedragen. De meerkosten voor de fietsbrug lijken daarmee € 1,4 tot € 1,9 mln te bedragen maar dat is een vertekend beeld. Want met deze meerkosten maken we niet alleen een fietsbrug, we compenseren ook de cultuurhistorische aantasting die project GOL veroorzaakt (is een verplichting), door de aanleg van infrastructuur in de Baardwijkse Overlaat. Als we dat niet op deze plek doen, zal dat op een andere plek moeten gebeuren. Dat is waarschijnlijk een lastige opgave en zeker niet bij voorbaat goedkoper. Daarnaast zijn een groot deel van deze kosten gesubsidieerd. Deze subsidie wordt dan ook niet verkregen.</p>				

46	Graag een overzicht van de voor en nadelen en milieueffecten & stikstofeffecten van een dergelijke besluit?	18/19	Erik Ronnes	Lokaal Brabant	<p>Natuur: Het snelfietspad op het oude spoortracé in de Baardwijkse Overlaat waar de provincie voornemens is de brug deels terug te brengen, betreft feitelijk een cultuurhistorische maatregel. Dat daarvoor beplanting geruimd dient te worden is een feit, waarbij ons beeld is dat het geen beplanting van hoge leeftijd of met een bijzonder karakter betreft. De spoorverbinding is immers in gebruik geweest tot in de recente '70-er jaren. Het GOL zorgt ervoor dat twee belangrijke ecologische verbindingen worden gerealiseerd. Vanuit natuur /ecologie is dat een grote meerwaarde. Gol dient daarmee een aantal relevante natuur- en landschapsbelangen. Vanuit diverse natuurpartijen (BMF, Staatsbosbeheer en Brabants Lanschap) is aangegeven dat de huidige situatie rondom de spoordijk allerm minst als gewenst overkomt. De wijze waarop het fietspad en de brug worden gerealiseerd, hebben zij geen aanmerkingen. De aanblik van de Overlaat als geheel is daar ter plekke geen fraai landschappelijk beeld. Met plastic bedekte aspergevelden, ponyweiden en preivelden kunnen volgens hen alleen maar verbeterd worden door een integraal uitgevoerd plan met oog voor natuur, landschap en verkeer. De Das: Conform huidige plannen wordt een bijburcht van een das aangetast. Om die reden hebben wij de verplichting (uit de wnb-vergunning) om het foerageergebied van de Das te compenseren. Hiertoe wordt een perceel aangekocht en opnieuw ingericht (als natuur). Wordt de dijk niet afgegraven tasten e deze bijburcht niet aan en richten we geen nieuw foerageergebied in. Stikstof: Voor de gebruiksfase heeft dit geen effect, omdat er geen autoverkeer gebruik maakt van het fietspad. De aanlegfase is vrijgesteld in de vergunningverlening voor Stikstof, echter heeft het afgraven van deze dijk daar ook gering effect op. Bodem - Klasse industrie: De af te graven spoordijk / grond heeft de klasse industrie. Het betreft geen zwaar verontreinigde grond met milieueffecten voor de omgeving. Conform de huidige wet- en regelgeving wordt deze grond toegepast onder (toekomstige) infra. Binnen het GOL wordt door de aannemer gewerkt met een gesloten grondbalans. Mocht het dijklichaam niet worden ontgraven, zullen wij grond van elders moeten aanvoeren (om het tekorten te vullen). Hier aan zijn kosten verbonden.</p>																																																																												
47	Wie zijn aan zet om hierover een beslissing te nemen? Wat is de mogelijke rol van PS en GS in deze?	18/19	Erik Ronnes	Lokaal Brabant	Het GOL wordt uitgevoerd in opdracht van de Provincie Noord-Brabant, gemeente Heusden, gemeente Waalwijk, gemeente 's-Hertogenbosch en Waterschap Aa en Maas. De eerste drie partijen zijn ook risicodragend. Een besluit over het aanpassen van het GOL dient dan ook genomen te worden in de Stuurgroep GOL en bekrachtigd te worden in de gemeenteraden en Staten.																																																																												
48	Bij mobiliteit en Vrije Tijd ,cultuur, sport, erfgoed en samenleving worden structurele taakstellingen ten laste gebracht van o.a. reserve Verkeer & Vervoer en inzet van bestuursakkoordmiddelen. Is dit technisch gezien wel een juiste vertaling van de invulling van structurele taakstellingen?	23	Martijn van Gruijt-huijsen	Lokaal Brabant	Bij V&V wordt die ten laste gebracht van de jaarlijkse storting in de reserve. Bij Vrije tijd ca. wordt de resterende taakstelling voor de jaarschijf 2023 ten laste van bestuursakkoordmiddelen gebracht in afwachting van structurele invulling op basis van het nog vast te stellen beleidskader Levendig Brabant.																																																																												
49	Lokaal Brabant vraagt u de "Afwegingsladder "Schoon opleveren" te vertalen in een stroomschema zodat die afwegingsladder in zijn werking dan inzichtelijker zal worden in zijn praktische uitwerking.	24	Martijn van Gruijt-huijsen	Lokaal Brabant	De afwegingsladder 'schoon opleveren' is in zichzelf al een stroomschema. Bij het uitgewerkte voorstel 'schoon opleveren' dat bij de begroting 2023 in Provinciale Staten voorligt, zal de presentatie van de ladder verduidelijkt worden.																																																																												
50	Onder 'Kansen uit het regeerakkoord' wordt aangegeven hoe Brabant wil aansluiten op het regeerakkoord. Echter, zijn er ook voor Brabant belangrijke thema's of onderwerpen die geen of minder prioriteit krijgen in het regeerakkoord? Zo ja, welke zijn dat?	3	Martijn van Gruijt-huijsen	Groen Links	Voor de voor Brabant belangrijke Thema's waarover "Den Haag" gaat is in alle gevallen een haakje in het regeerakkoord.																																																																												
51	"Op korte termijn zullen ook nieuwe Europese fondsen worden geopend. Waar dat past bij ons beleid, zullen we hier op inspelen". Welke fondsen worden op korte termijn geopend, voor hoeveel geld en met wat gaan we hier (verwacht) aanspraak op maken?	6	Suzanne Otters	Groen Links	<table border="1" data-bbox="1368 1402 2110 1625"> <thead> <tr> <th>Europees programma</th> <th>Datum opstelling</th> <th>Onderdeel programma's</th> <th>Slimmer Europa</th> <th>Groene Europa</th> <th>Sociale Europa</th> <th>Europees zonder rijstapen</th> <th>Totaal beschikbare EU middelen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Interreg Vlaanderen-Nederland</td> <td>10-2-2022</td> <td>Gebied Brabant</td> <td>€ 67.850.403</td> <td>€ 88.736.850</td> <td>€ 45.263.491</td> <td>€ 10.122.152</td> <td>€ 191.962.814</td> </tr> <tr> <td>Interreg Oostland - Nederland</td> <td>20-4-2022</td> <td>ZO Brabant en NO Brabant</td> <td>€ 101.230.508</td> <td>€ 45.004.887</td> <td>€ 39.379.410</td> <td>€ 35.379.110</td> <td>€ 225.023.476</td> </tr> <tr> <td>Interreg Meere-Rijn</td> <td>06-1-10-2022</td> <td>ZO Brabant</td> <td>€ 41.449.000</td> <td>€ 37.701.896</td> <td>€ 32.937.195</td> <td>€ 5.766.305</td> <td>€ 117.853.296</td> </tr> <tr> <td>ERDF</td> <td>1-6-2022</td> <td>Gebied Brabant</td> <td>€ 73.644.130</td> <td>€ 31.581.774</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> <td>€ 105.225.904</td> </tr> <tr> <td>JTF</td> <td>06-10-2022</td> <td>West Brabant</td> <td>€ 25.387.701</td> <td>€ 15.211.160</td> <td>€ 14.685.055</td> <td>€ 0</td> <td>€ 55.283.916</td> </tr> <tr> <td>ERDF in 2014-2022</td> <td>2014-2022</td> <td>Gebied Brabant</td> <td>€ 0</td> <td>€ 14.727.000</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> <td>€ 14.727.000</td> </tr> <tr> <td>ERDF in 2007-2013</td> <td>2007</td> <td>Gebied Brabant</td> <td>€ 0</td> <td>€ 47.226.837</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> <td>€ 47.226.837</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td></td> <td></td> <td>€ 313.682.831</td> <td>€ 266.758.916</td> <td>€ 132.275.621</td> <td>€ 55.272.548</td> <td>€ 757.910.717</td> </tr> </tbody> </table> <p>Zie tabel. Het Recovery and Resilience Facility (RRF) stelt 4,7 miljard ter beschikking voor heel Nederland voor de pijlers 1) Groene transitie, Digitale transformatie, 3) Slimmer duurzame en inclusieve groei 4) Sociale en territoriale cohesie, 5) gezondheid en economische, sociale en institutionele veerkracht.</p>	Europees programma	Datum opstelling	Onderdeel programma's	Slimmer Europa	Groene Europa	Sociale Europa	Europees zonder rijstapen	Totaal beschikbare EU middelen	Interreg Vlaanderen-Nederland	10-2-2022	Gebied Brabant	€ 67.850.403	€ 88.736.850	€ 45.263.491	€ 10.122.152	€ 191.962.814	Interreg Oostland - Nederland	20-4-2022	ZO Brabant en NO Brabant	€ 101.230.508	€ 45.004.887	€ 39.379.410	€ 35.379.110	€ 225.023.476	Interreg Meere-Rijn	06-1-10-2022	ZO Brabant	€ 41.449.000	€ 37.701.896	€ 32.937.195	€ 5.766.305	€ 117.853.296	ERDF	1-6-2022	Gebied Brabant	€ 73.644.130	€ 31.581.774	€ 0	€ 0	€ 105.225.904	JTF	06-10-2022	West Brabant	€ 25.387.701	€ 15.211.160	€ 14.685.055	€ 0	€ 55.283.916	ERDF in 2014-2022	2014-2022	Gebied Brabant	€ 0	€ 14.727.000	€ 0	€ 0	€ 14.727.000	ERDF in 2007-2013	2007	Gebied Brabant	€ 0	€ 47.226.837	€ 0	€ 0	€ 47.226.837	Totaal			€ 313.682.831	€ 266.758.916	€ 132.275.621	€ 55.272.548	€ 757.910.717				
Europees programma	Datum opstelling	Onderdeel programma's	Slimmer Europa	Groene Europa	Sociale Europa	Europees zonder rijstapen	Totaal beschikbare EU middelen																																																																										
Interreg Vlaanderen-Nederland	10-2-2022	Gebied Brabant	€ 67.850.403	€ 88.736.850	€ 45.263.491	€ 10.122.152	€ 191.962.814																																																																										
Interreg Oostland - Nederland	20-4-2022	ZO Brabant en NO Brabant	€ 101.230.508	€ 45.004.887	€ 39.379.410	€ 35.379.110	€ 225.023.476																																																																										
Interreg Meere-Rijn	06-1-10-2022	ZO Brabant	€ 41.449.000	€ 37.701.896	€ 32.937.195	€ 5.766.305	€ 117.853.296																																																																										
ERDF	1-6-2022	Gebied Brabant	€ 73.644.130	€ 31.581.774	€ 0	€ 0	€ 105.225.904																																																																										
JTF	06-10-2022	West Brabant	€ 25.387.701	€ 15.211.160	€ 14.685.055	€ 0	€ 55.283.916																																																																										
ERDF in 2014-2022	2014-2022	Gebied Brabant	€ 0	€ 14.727.000	€ 0	€ 0	€ 14.727.000																																																																										
ERDF in 2007-2013	2007	Gebied Brabant	€ 0	€ 47.226.837	€ 0	€ 0	€ 47.226.837																																																																										
Totaal			€ 313.682.831	€ 266.758.916	€ 132.275.621	€ 55.272.548	€ 757.910.717																																																																										

52	GS spreekt diverse malen over Brainport, waaronder de kansen in het nieuwe regeerakkoord, het belang voor Nederland van deze regio. Welke linken ziet GS tussen de transitiefondsen en Brainport en hoe gaat zijn concreet inzet plegen hierop i.r.t. Brainport?	6	Erik Ronnes/ Suzanne Otters/ Martijn van Gruijt-huijsen	Groen Links	In het regeerakkoord is opgenomen dat de Mainportstatus van Brainport wordt doorontwikkeld. Die status dankt de regio aan de onderscheidende rol die bedrijven en kennisinstellingen spelen in internationale waardenketens en het ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen, de bijdrage van de regio aan de nationale economie en het verdienvermogen van morgen. Verwachtingen zijn dat bedrijven, kennisinstellingen en ecosystemen in de regio snel zullen groeien; de urgentie om deze groei te accommoderen en ruimte te bieden is groot. Provincie en de regio werken samen met het Rijk aan een verstedelijkingsakkoord en een integrale strategische agenda voor de mainportstatus om deze groei op gebied van internationale waardenketens, wonen, bereikbaarheid, en talent te accommoderen met concrete investeringsafspraken, ook vanuit de genoemde transitiefondsen. Zodat een aantrekkelijk investerings-, woon- en leefklimaat blijft bestaan.				
53	Op welke aspecten van de Brede Welvaartsindicator scoort Brabant onder gemiddeld, op welke boven gemiddeld en is hier een uitleg voor?	7	Elies Lemkes	Groen Links	<p>De provincie en de vier subregios ranken relatief laag (= onder gemiddeld als provincie is bottom 6, dus scores 7/12 tot en met 12/12) op 'samenleving' (contact met familie en vrienden, vertrouwen anderen, vrijwilligerswerk). 'Welzijn' (tevredenheid leven, tevredenheid vrijetijd), 'gezondheid' (ervaren gezondheid, levensverwachting), 'arbeid en vrije tijd' (tevredenheid reistijd), 'veiligheid' (vaak onveilig voelen, geregistreerde misdrijven), 'milieu' (emissie van fijnstof naar lucht, broeikasgasemissies per inwoner). Uitleg hiervoor zijn feitelijke waarnemingen o.b.v. cijfers CBS op genoemde indicatoren uit de Regionale Monitor Brede Welvaart. Dit is een eerste indicatie, voor een preciezere duiding is grondigere analyse wenselijk en dat geldt ook voor de aspecten waarop de provincie relatief hoog scoort. Duiding is subjectieve beoordeling en vergt grondige analyse.</p> <p>De provincie en de vier subregios ranken relatief hoog (= bovengemiddeld als provincie is top 6, dus scores 1/12 tot en met 6/12) op materiële welvaart (inkomen en economische groei), arbeid (arbeidsparticipatie) en wonen (afstand tot voorzieningen). Dit zijn eveneens de thema's waarop een duidelijk veranderende trend waarneembaar is. Bij materiële welvaart en arbeid gaat het om een bovenmatig positieve ontwikkeling, bij wonen juist negatief. Voor meer informatie zie de brede welvaartanalyse (PNB heeft Strategy Unit gevraagd deze analyse op de Brede Welvaartcijfers uit te voeren in het kader van het verder uitwerken van het samenbindende thema Brede Welvaart) of de regionale monitor brede welvaart CBS en de Staat van Brabant.</p>	Regionale monitor Brede Welvaart CBS	Brede welvaartanalyse	Staat van Brabant	
54	GS spreekt over dat de Brabanders hun eigen gezondheid vergelijkbaar beoordelen als de rest van Nederland. Hoe zit het met de feitelijke gezondheid van de Brabanders in vergelijking met de rest van het land?	7	Elies Lemkes	Groen Links	Binnen de Brede Welvaartsmonitor zijn een aantal indicatoren over gezondheid opgenomen, namelijk: overgewicht (subindicator 5), levensverwachting (subindicator 7) en langdurige ziekten (subindicator 8). In Brabant hebben 50,7% van de Brabanders overgewicht t.o.v. 49,4% in Nederland. In Brabant is gemiddelde levensverwachting 81,7 jaar t.o.v. 81,8 jaar in Nederland. In Brabant heeft 31,5% één of meer langdurige ziekten of aandoeningen t.o.v. 32,2% in Nederland. Voor meer informatie zie regionale monitor brede welvaart CBS en de Staat van Brabant.	Regionale monitor Brede Welvaart CBS	Staat van Brabant		
55	Welke nieuwe beleid ontwikkelt GS om het arbeidsmarktinfaarct te voorkomen?	7	Martijn van Gruijthuisen	Groen Links	De provincie heeft met het actieplan Arbeidsmarkt een brede inzet op talent aantrekken, behouden, ontwikkelen en benutten en zet samen met de arbeidsmarktregio's actief in op deze actielijnen. We zoeken naar innovatieve oplossingen voor het arbeidsmarktinfaarct en richten daar ook een regeling op in (ROA) opgericht om de knelpunten in de arbeidsmarkt aan te pakken. Het doel van de regeling is een financiële bijdrage te leveren aan het oplossen van het arbeidsmarktinfaarct in cruciale sectoren die onze provinciale ambities en transities hinderen. Daarnaast heeft het Rijk een actieplan "Dichetrbij dan je denkt aangekondigd waarin 5 actielijnen zijn uitgewerkt en per arbeidsmarktregio nog eens een half miljoen extra wordt geïnvesteerd om de krapte aan te pakken.				

56	"We maken meer dan ooit de stap van beleid maken naar uitvoeren." Graag een toelichting waarom nu meer dan ooit.	9	Martijn van Gruijthuisen	Groen Links	We merken dat zowel ontwikkelingen vanuit het Rijk als de vraag van onze partners steeds vaker van ons als provincie vragen dat we deelnemen aan trajecten in gebieden of regio's. Samen met de beleidskaders en daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda's, die worden vastgesteld voor de periode tot 2030, maakt dit dat onze focus zal verschuiven.				
57	Aangegeven wordt dat binnen Brabant een indeling van vier regio's ontstaan waarop 'overheden, bedrijfsleven en onderwijs' de strategische koers bepalen. Hoe worden maatschappelijke organisaties hierin betrokken?	9	Elies Lemkes	Groen Links	De afgelopen jaren is met name ingezet om het regionaal samenwerken met de Brabantse gemeenten en waterschappen beter te verankeren, onder andere door het opstellen van regionale omgevingsagenda's. In aanvulling daarop wordt op diverse terreinen met specifieke groepen gemeenten samengewerkt via bijvoorbeeld Regiodeals, de verstedelijkingsagenda's, woondeals, gebiedsgerichte aanpak groenblauw en de aanpak Coronaherstel. Per thema wordt bekeken welke partners nodig zijn om maatschappelijke opgaven verder te brengen en hierbij worden ook zeker maatschappelijke organisaties betrokken naast collega-overheden, bedrijfsleven en onderwijs/kennisinstellingen. Het gaat wel altijd over maatwerk en per project of programma in de regio worden diverse partners betrokken vanuit een bepaalde rol.				
58	Meermaals wordt aangegeven dat 'niet alles kan' of 'niet alles kan tegelijkertijd'. Kan het College hiervan enkele voorbeelden geven?	9	Martijn van Gruijt-huisen	Groen Links	Hiervoor zijn verschillende redenen te noemen: ruimte is schaars, financiële middelen niet onbeperkt en daarnaast is er binnen de organisatie, maar ook bij onze partners, zoals gemeenten en waterschappen, een grens aan de beschikbare capaciteit. Dat vraagt dus binnen opgaven om keuzes, maar ook binnen gebieden waar opgaven bij elkaar komen is niet alles (tegelijk) mogelijk. Het gaat dus vooral om het zoeken van balans. Concrete voorbeelden hiervan zie je in de confrontaties tussen doelstellingen van bijvoorbeeld natuurherstel en wateropgaven en de ontwikkeling van de landbouwsector, bedrijventerreinen en woningbouwlocaties in onze provincie.				
59	A. Houdt GS rekening met wederom uitstel van de Omgevingswet? B. Er zijn signalen in Den Haag dat het mogelijk nog langer wordt uitgesteld. Welke gevolgen zal dit hebben voor het beleid van Brabant? C. Kent GS ook de geluiden van diverse gemeenten in Brabant die ontwikkelingen in het ruimtelijk beleid on hold zetten vanwege de Omgevingswet? Hoe apprecieert zij dit? D. En heeft zij actief beleid of is zij concreet in gesprek met gemeenten om te voorkomen dat mogelijk langer uitstel van de Omgevingswet leidt tot verdere vertraging van ruimtelijke plannen bij diverse gemeenten in Brabant?	10	Erik Ronnes	Groen Links	A Nee, wij gaan uit van inwerkingtreding (IWT) van de Omgevingswet (Ow) op 1-1-2023. Op 12 april 2022 is door de 2e kamer een motie aangenomen om de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet en aanverwante wet- en regelgeving vast te leggen op 1 januari 2023. In mei/juni 2022 wordt de wet in de eerste kamer behandeld. B Voor ons beleid zijn de gevolgen van eventueel verder uitstel beperkt. Met de op 11 maart jl door PS vastgestelde wijziging van de Interim omgevingsverordening zijn al veel gewenste wijzigingen voor ons beleid ingevoerd. Daarnaast beoogt de Omgevingswet ook een andere manier van werken. Daaraan geven wij samen met onze partners volop invulling. C Om het doorlopen van dubbele procedures te voorkomen, stellen gemeenten grenzen aan het indienen van plannen gebaseerd op 'oud' recht. Daarnaast zijn meerdere gemeenten hun bestemmingsplannen aan het actualiseren. Dat is de bevoegdheid van gemeenten en iets anders dan het 'on hold' zetten van ruimtelijk beleid. Voor zover bij ons bekend zijn gemeenten voortvarend aan de slag met beleidsontwikkeling ook vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet. D. Ook gemeenten streven naar het zo spoedig mogelijk behandelen van aanvragen van inwoners. Niemand is gebaat bij het vertragen van ruimtelijke plannen die wenselijk zijn. Voorgaande betekent dat partijen waar mogelijk ondersteuning bieden aan gewenste ruimtelijke plannen. Hierbij worden uiteraard prioriteiten gesteld, niet alle ruimtelijke plannen vallen daaronder. Helaas kampen veel gemeenten met personeelstekort wat zijn weerslag heeft op de voortgang van ruimtelijke plannen.				

60	Op welke wijze gaat GS de effecten van corona op het openbaar vervoer (qua financiering, maar ook qua reizigersaantallen) mitigeren? Of nemen we daarin geen concreet beleid in de provincie Noord-Brabant?	14	Suzanne Otters	Groen Links	<p>Het OV heeft inderdaad nog steeds last van de gevolgen van Corona. Belangrijkste reden is dat het aantal reizigers en daarmee de reizigersopbrengsten nog lang niet op het niveau van voor Corona zitten.</p> <p>Aantal instappers eerste kwartaal 2019: 14.977.004 Aantal instappers eerste kwartaal 2022: 9.706.824 oftewel 64% t.o.v. 2019</p> <p>Zoals in onze statenmededeling Uitvoering visie "Gedeelde mobiliteit is maatwerk" van 30 november 2021 (statenmededeling voortgang gedeelde mobiliteit) ook is aangegeven anticiperen we samen met de vervoerders op de ontwikkeling van de reizigersaantallen. De dienstregeling is in 2022 ook aangepast door minder dienstregelingsuren te rijden op die plaatsen waar ook echt minder reizigers zijn en dit leidt ook tot een kostenvermindering.</p>	Statenmededeling Uitvoering visie 'gedeelde mobiliteit is maatwerk'				
61	Er wordt aangegeven dat men zich voor de komende tijd richt op de totstandkoming van een paar duizend flexwoningen. In de volgende zin wordt aangegeven dat betaalbaar wonen daarbij de blijvende aandacht heeft. De vraag hierbij is kunnen en mogen we deze 2 zinnen aan elkaar koppelen? Gaat het bij de flexwoningen vooral over betaalbare woningen? En zijn deze woningen voor zowel alleenstaanden, starters en arbeidsmigranten? Hoe groot is de vraag naar deze flexwoningen? Dient PNB – als de vraag groter is dan waar we nu op inzetten - niet een hogere ambitie te hebben op dit vlak? Dus meer dan een paar duizend?	14	Erik Ronnes	Groen Links	<p>Wat de provinciale (financiële) inzet betreft om de komende jaren de nodige flexwoningen te realiseren, zal het vooral gaan om circulaire, betaalbare bouwconcepten die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden. Om ook langs deze lijn bij te dragen aan het versnellen van de woningbouw én om (veel) meer dan nu het geval is in te kunnen spelen op (actuele) pieken in de vraag naar woonruimte. Centraal hierbij staat de betaalbaarheid van het wonen en het verrijken van onze bestaande woningvoorraad met (flexibele, tijdelijke) woonvormen, die er nog niet zijn, maar waar - vanuit een brede waaier aan doelgroepen (spoedzoekers, studenten, arbeidsmigranten, expats, statushouders etc. etc.) - wel steeds meer behoefte aan is. Al is een exacte duiding van de vraag naar dergelijke woonvormen niet goed te geven, te meer daar een deel van deze groep van woningzoekenden ook, als daar tenminste voldoende woonruimte wordt geboden, naar mogelijkheden in de bestaande voorraad zal kijken. Naast de provinciale inzet om - bijv. te financieren vanuit onze immunisatieportefeuille - enkele duizenden flexwoningen te realiseren, lopen er ook tal van andere initiatieven voor de bouw van flexibele woonvormen in Brabant.</p>					
62	Hoeveel fte zijn naar verwachting nodig tot 2030 (een bandbreedte) om een goede uitvoering te geven aan de gebiedsgerichte aanpak en voor de werkzaamheden die volgen uit de landelijke stikstofmiddelen?	16	Erik Ronnes/ Hagar Roijackers	Groen Links	<p>Om een goede uitvoering te geven aan de implicaties van het regeerakkoord voor stikstof en de GGA is nodig dat ook na 2023 voor het Programma Stikstof (23,7 fte) en de regio-organisatie GebiedsGerichte Aanpak natuur-water-landbouw (21,6 fte) de inzet en opgebouwde kennis wordt gecontinueerd. Zeker omdat de doelstellingen van Stikstof via de GGA doorlopen tot na 2030. Mogelijk wordt de opgave nog groter als het Nationaal Programma Landelijk Gebied vastgesteld is. Dekking te regelen vanuit landelijke stikstofmiddelen, landelijk Uitvoeringsprogramma Natuur, NPLG en provinciale budgetten.</p>					
63	Aangegeven wordt dat het streven is om een minimale structurele vrije begrotingsruimte van 45 miljoen per jaar te hebben, voor realiseren 'nieuwe ambities'. Waarop is dit bedrag op gebaseerd?	16	Martijn van Gruijthuisen	Groen Links	<p>De totale structurele vrije begrotingsruimte per jaar wordt op dit moment geprognoseerd op ca. € 65 mln per jaar. Een deel hiervan wordt ingezet voor 'schoon opleveren' (tijdelijk gefinancierde taken waarvan de uitvoering inmiddels een structureel karakter heeft gekregen van structurele dekking voorzien). Hierbij is een verdeling gemaakt om ca. € 20 mln in te zetten voor 'schoon opleveren' en € 45 mln beschikbaar te houden voor nieuwe ambities in de volgende bestuursperiode. Gelet op de totale omvang van tijdelijk gefinancierde taken is de inschatting dat minimaal € 20 mln nodig zal voor 'schoon opleveren'. Een andere overweging is dat zoveel mogelijk vrije middelen beschikbaar blijven voor de volgende bestuursperiode om de ambities van een volgend bestuur ook financieel mogelijk te maken. Op basis hiervan is de verdeling 45/20 tot stand gekomen.</p>					

NR	Vraag	Pagina PPN	Gedep.	Vraag van	Antwoord												
68	Wat heeft GOL met wachtgelden gedeputeerden te maken, omdat deze samen als één post genoemd worden?		Martijn van Gruijt-huijsen/Suzanne Otters	SP	Beide onderwerpen hebben niets met elkaar te maken. Enige reden waarom die als één post genoemd worden is dat beide posten niet goed verwerkt zijn bij burap-II 2021 en dat dit nu gecorrigeerd wordt. In de tekst boven de betreffende tabel op blz. 18 van de PPN worden beide posten apart toegelicht.												
69	Kan er aparte specificatie gemaakt worden van GOL middelen en wachtgelden, en kan ik deze krijgen aub?		Martijn van Gruijt-huijsen/Suzanne Otters	SP	De specificatie van de totaalbedragen in de tabel op blz. 18 van de Perspectiefnota is als volgt: <table border="1" data-bbox="1350 531 2131 651"> <thead> <tr> <th>Bedragen x € 1mln</th> <th>2021-2023</th> <th>2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>GOL</td> <td>5,8</td> <td>0,78</td> </tr> <tr> <td>Wachtgelden</td> <td>-0,59</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Bedragen x € 1mln	2021-2023	2024	GOL	5,8	0,78	Wachtgelden	-0,59	-			
Bedragen x € 1mln	2021-2023	2024															
GOL	5,8	0,78															
Wachtgelden	-0,59	-															
70	Kan de termijnen van wachtgelden van gedeputeerden aan ons gegeven worden (hoeven niet de namen te weten)?		Martijn van Gruijt-huijsen/Suzanne Otters	SP	Onderstaand is aangegeven wat de termijnen zijn (peildatum 1 april). <table border="1" data-bbox="1350 743 2009 1020"> <thead> <tr> <th>Gedeputeerde</th> <th>Einddatum</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gedeputeerde 1</td> <td>14-8-2022</td> </tr> <tr> <td>Gedeputeerde 2</td> <td>14-8-2022</td> </tr> <tr> <td>Gedeputeerde 3</td> <td>8-1-2023</td> </tr> <tr> <td>Gedeputeerde 4</td> <td>20-5-2023</td> </tr> <tr> <td>Gedeputeerde 5</td> <td>20-7-2024</td> </tr> </tbody> </table>	Gedeputeerde	Einddatum	Gedeputeerde 1	14-8-2022	Gedeputeerde 2	14-8-2022	Gedeputeerde 3	8-1-2023	Gedeputeerde 4	20-5-2023	Gedeputeerde 5	20-7-2024
Gedeputeerde	Einddatum																
Gedeputeerde 1	14-8-2022																
Gedeputeerde 2	14-8-2022																
Gedeputeerde 3	8-1-2023																
Gedeputeerde 4	20-5-2023																
Gedeputeerde 5	20-7-2024																

Besluit 30/22

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 13 mei 2022

Onderwerp

Perspectiefnota 2023

Datum

13 mei 2022

Documentnummer

5071903

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 29 maart 2022, nr. 30/22 A;

Overwegende dat:

1. de perspectiefnota de aftrap vormt van de jaarlijkse Sturings- en Verantwoordingscyclus van de provincie Noord-Brabant;
2. Provinciale Staten met de perspectiefnota richting aan de begroting voor het volgend jaar geven;

Besluiten:

in te stemmen met de perspectiefnota 2023 en deze als opdrachtgevend voor de begroting 2023 beschouwen.

's-Hertogenbosch, 13 mei 2022

Provinciale Staten voornoemd,

de voorzitter,

de griffier,

Datum

29 maart 2022

Documentnummer

GS: 5051277

PS: 5055306

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate